

บทวิเคราะห์กัมพูชา

ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ*

1

การปฏิวัติเบ็ดเสร็จในเขมร

1....

นักวิชาการและประชาชนส่วนใหญ่ที่ติดตามเหตุการณ์ในเขมรตั้งแต่ชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในปี 1975 เป็นต้นมาจนกระทั่งปี 1978 ย่อมจะเห็นได้ว่า การพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงประเทศเขมรเป็นสังคมนิยมนั้นได้ประสบความสำเร็จล้มเหลว ไร้สร้างความล้มบาก ความตายต่อคนนับจำนวนหลายแสน แต่ยังมีนักวิชาการกลุ่มหนึ่งที่ยืนยันหนักแน่นว่า การปฏิวัติในเขมรนั้นมิใช่เป็นการปฏิวัติที่ล้มเหลว แต่ล้มเหลวเพราะว่าประเทศถูกรอบล้อมโดยเวียดนาม ส่วนใหญ่นักวิชาการฝ่ายซ้าย (จ๊ก) กลุ่มนี้เป็นพวกเดียวกับผู้ที่สนับสนุนจีนก่อนยุคเติ้งเสี่ยวผิง แต่เกือบทุกคนในทั้งสองกลุ่มนี้ก็ต้องยอมรับว่า ความรุนแรง โดยเฉพาะการฆ่าคนได้เกิดขึ้นภายใต้การนำของฝ่ายพอลพตหรือในรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย เพราะว่าเอียงสาร์เอง (ผู้นำคนที่สองของกัมพูชาประชาธิปไตย) ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ตะวันตกมาสองครั้งแล้ว โดยยอมรับว่าพวกผู้ปฏิบัติงานของพรรคได้สังหารคนเป็นจำนวนมาก

แต่ที่นำสมเพชคือเอียงสาร์เอง และผู้นำ

กัมพูชาประชาธิปไตยพูดว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในอดีตนั้นเนื่องมาจากนโยบาย "ซ้ายจัด" และโทษผู้นำซ้ายจัดว่าเป็นผู้รับผิดชอบนโยบายนี้ แต่ไกรศักดิ์ผู้นำซ้ายจัด มิใช่เอียงสาร์และพอลพตเองหรือ เขาทิ้งสองและภรรยาของเขาทั้งสองคนไม่ใช้หรือที่เป็นแกนนำของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาและรัฐบาลประชาธิปไตยกัมพูชามาตั้งแต่ปี 1975-1978 ในระยะสามปีนี้ เหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ ที่เกิดในนามของระบอบสังคมนิยม ทำให้ฝ่ายจักรวรรดินิยมที่หึงหวะโศและไร้ยางอาย นำไปแอบอ้างสร้างความชอบธรรมให้แก่ตัวเองในการต่อต้านขบวนการประชาชนต่าง ๆ ในโลกที่สาม คำแก้ตัวของเอียงสาร์ฟังดูแล้วเสมือนว่า ถ้าอีคเลอว์เองคืนชีพขึ้นมาได้ในพรุ่งนี้ เขาก็จะบอกว่าการฆ่าชาวยิวหกล้านคนนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากฝ่ายขวาจัดและเขาไม่รับผิดชอบ...

บทความนี้จะไม่พยายามนิยามว่าการปฏิวัติหลังปี 1975 ในเขมรนั้นเป็นการปฏิวัติสังคมนิยม เพราะว่าในสายตาของผู้เขียน เราไม่อาจเรียกสิ่งที่เกิดขึ้นว่ามีลักษณะเป็นสังคมนิยม ถึงแม้เราจะพยายามใช้ความคิดรวบยอดของลัทธิสังคมนิยมใน

*อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลักษณะที่เป็นนามธรรมที่สุด นี่มิได้หมายความว่า ประเทศกัมพูชาถูกปกครองโดยลัทธิ “สังคมนิยม” ตรงกันข้าม ผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์ กัมพูชากลับคิดว่าตัวเขาเองนั้น มีอุดมการณ์มาร์กซิสม์—เลนินนิสม์อย่างแท้จริง แต่ปัญหาสำคัญซึ่งที่เราควรจะถามก็คือ ว่าทำไมลัทธิมาร์กซิสม์—เลนินนิสม์จึงได้ล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงในเขมร คำถามที่สองก็คือ ทำไมประเทศกัมพูชาขณะนี้จึงยังมีกำลังทหารเวียคนามอยู่

คำถามทั้งสองเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด และไม่อาจแยกจากการมองพัฒนาการของขบวนการสังคมนิยมในกัมพูชา รวมทั้งการมองปัญหาพื้นฐานสากลของผู้นำของขบวนการสังคมนิยมของกัมพูชาด้วย

เมื่อคาร์ล มาร์กซ์เขียนถึงการปฏิวัติสังคมนิยม มาร์กซ์มีความคิดเกิดขึ้นจะเป็นไปในลักษณะที่เหมือนกับสูตรว่า ชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้นจึงจะกระทำการปฏิวัติได้สูงสุด ความข้อนี้มีความสำคัญว่า มาร์กซ์มุ่งอธิบายถึงการปฏิวัติภายในเงื่อนไขของสังคมชนชั้นที่เจริญแล้ว กล่าวคือ สังคมนิยมที่มีทั้งพลังการผลิตหรือพลังแรงงานที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้โดยอาศัยพัฒนาการแห่งความขัดแย้งที่รุนแรงภายในระหว่างพลังต่าง ๆ ในสังคมนั้นเอง อันจะเป็นเครื่องนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า “สถานการณ์ปฏิวัติ” นอกเหนือไปจากนั้น หากว่าการปฏิวัติจักบรรลุผลสำเร็จ มีความชอบธรรมที่เหนือกว่า การปฏิวัตินั้นจำเป็นต้องอาศัยชนชั้นคนงานที่มีจิตสำนึกทางการเมืองสูง ซึ่งเป็นจิตสำนึกที่พัฒนาจากห้วงความคิดไปสู่ความชัดเจนทางการเมืองตามกระบวนการของการต่อสู้ ไม่ต้องสงสัยเลยว่า

มาร์กซ์เองไม่เคยทำตนเป็นนักคลั่งกัมภีร์ในแง่ที่ตนเองคิดจะไปเสนอว่า มีแต่ในประเทศที่พัฒนาทางอุตสาหกรรมแล้วเช่นประเทศอังกฤษเท่านั้นที่จักเกิดการปฏิวัติได้ ประเทศรัสเซียก็เช่นกัน แม้จะล้มเหลวหากเราเอาประเทศต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 19 มาเปรียบเทียบ ก็ยังสามารถปฏิวัติได้ ทว่าการปฏิวัติสังคมนิยมจะมีชัยชนะก็ต่อเมื่อพลังคนงานในประเทศอื่น ๆ ที่พัฒนาแล้วสามารถยึดอำนาจรัฐได้ ที่กล่าวมานี้คือทฤษฎีที่เป็นแกนกลางและหัวใจของลัทธิสากลนิยมในส่วนที่เกี่ยวกับแนวความคิดว่าด้วย *ระยะผ่านสู่ระบบสังคมนิยม (Transition to socialism)*

เป็นที่แน่นอนว่าตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา การปฏิวัติสังคมนิยมเกือบทั้งหมดได้เกิดขึ้นในบรรดาประเทศโลกที่สามที่ด้อยพัฒนาทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และที่สำคัญก็คือ การปฏิวัติและการสร้างสังคมนิยมในช่วงหลังการปฏิวัติประสบความสำเร็จได้ก็เนื่องจากลักษณะสากลนิยมของขบวนการ นอกเหนือจากความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตและประเทศสังคมนิยมอื่น ๆ แล้ว ความจำเป็นทางเศรษฐกิจในช่วงระยะผ่านทำให้บางประเทศเลือกที่จะเปิดช่องรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับจักรวรรดินิยม แต่การปฏิวัติในเขมรเป็นกรณีพิเศษที่สุด กล่าวคือเป็นขบวนการปฏิวัติที่ค่อนข้างจะโดดเดี่ยว มีลักษณะชาตินิยมจัด ทั้งช่วงก่อนและหลังปี 1975 ทำไมปรากฏการณ์ทั้งสองนี้จึงเกิดขึ้นและได้นำไปสู่การล้มเหลว ? เพื่อจะตอบคำถามนี้จำเป็นต้องอธิบายคร่าว ๆ ถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมนิยมของกัมพูชาก่อนการปฏิวัติ และประวัติพัฒนาการ

ทางความคิดที่กลายเป็นอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา

ออกจะค่อนข้างลำบากที่จะพูดถึงการปฏิวัติสังคมนิยมในประเทศที่ไม่ต้องการการปฏิวัติ หรือ “การปฏิวัติในรูปแบบที่เกิดขึ้นในกัมพูชา” ตามตัวเลขในปี 1968 ประชากรกัมพูชามีอยู่เพียง 7 ล้านคน ถ้าพูดถึงอุตสาหกรรม ประเทศกัมพูชาเกือบจะไม่มีเลย เท่าที่มีอยู่ในทศวรรษที่ 60 นั้นเป็นเพียงหัตถกรรมเล็ก ๆ ซึ่งเท่ากับร้อยละ 10 ของรายได้ประชาชาติ (เปรียบเทียบกับร้อยละ 36 ของประเทศไทย) สินค้าอุปโภคส่วนใหญ่ต้องสั่งเข้ามาจากต่างประเทศแทบทั้งสิ้น ในทศวรรษที่ 60 กัมพูชาไม่ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยอาศัยการลงทุนต่างประเทศตามนโยบาย “ทดแทนการนำเข้า” (import substitution) เหมือนกับหลายประเทศในโลกที่สาม โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ชนชั้นกรรมาชีพในกัมพูชาจึงเกือบจะไม่มีอยู่เลย ลูกจ้างและนายจ้างในเมืองส่วนใหญ่เป็นชาวจีนหรือชาวเวียดนาม ประชากรในเมืองต่าง ๆ ประมาณร้อยละ 80 เป็นชาวต่างชาติ

ประชากรชาวกัมพูชาเกือบทั้งหมดอยู่ในชนบท (กลุ่มอภิสิทธิ์ชาวกัมพูชาที่อยู่ในเมืองก็คือข้าราชการ) สภาพชนบทยากจน แคว้นความยากจนนี้แตกต่างกันไม่เท่าเทียมกันในแต่ละภูมิภาค ถึงสำคัญก็คือ ประเทศกัมพูชามีพื้นที่สำหรับการเกษตร

ซึ่งมีคุณภาพอยู่น้อยมากเมื่อเทียบกับอาณาบริเวณทั้งหมด อย่างเช่นที่ดินที่มีคุณภาพในการเพาะปลูกอยู่ในจังหวัดกัมพูช มงคลบุรี พระตะบอง กำแพงแสน ได้สูงอยู่ในพื้นที่พนมสั่มเบียว ชูอง และกัมปงโสม พื้นที่ที่ดินซึ่งมีคุณภาพค่าที่สุดและผลผลิตค่าที่สุดมีอยู่เกือบทั่วประเทศเขมร โดยเฉพาะในกัมปงสปีบ กัมปงธม และคาแก้ว¹

ชาวนากัมพูชาส่วนใหญ่มีปัจจัยการผลิตเป็นของตนเอง มีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ยระหว่าง 2-7 เฮกตาร์ ชาวไร่ชาวนาที่ไว้กรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งเราอาจนิยามได้ว่าเป็นกลุ่มชาวนาจนแน่แท้จริงนั้น มีอยู่เพียงร้อยละ 30 ของชาวนาทั้งหมด ลักษณะของเจ้าที่ดิน (Landlordism) มีอยู่ในบางเขต โดยเฉพาะในเขตพระตะบอง ซึ่งเป็นบริเวณที่ดินที่มีคุณภาพอุดมสมบูรณ์ได้กล่าวแล้ว อย่างไรก็ตาม การกีดกันชนชั้นในชนบทได้ดำรงอยู่อย่างชัดเจน ในปริมาตรของการแลกเปลี่ยนโดยอาศัยกลไกของการ “ซื้อถูกขายแพง” และระบบเงินผ่อนที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงลิบลิ่ว² อาจกล่าวได้ว่าโดยทั่วไปแล้ว ภารเกษตรกรรมของกัมพูชายังมีลักษณะก่อนทุนนิยม และก่อนการปฏิวัติในปี 1975 นั้น ธุรกิจการเกษตร (Agribusiness) ที่มีความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยมสูงยังมีได้มีโอกาสแทรกแซงเข้าไปในชนบทของกัมพูชาเลย ซึ่งแตกต่างจากปรากฏการณ์ใน

¹ Jean Delvert, *Le Paysan Cambodgien*, Paris, 1961, อ้างโดย Michael Vickery, "Democratic Kampuchea—Themes and Variations" paper for Conference on Kampuchea in Chiang Mai, 11-13 August, 1981.

² Khieu Samphan, "Cambodia's Economy and Problems of Industrialization," *Indochina Chronicle* September-November, 1976

ประเทศอื่น ๆ ในเอเชียอาคเนย์ เราอาจสรุปได้ว่า การขัดแย้งทางชนชั้นในชนบทของกัมพูชา ก่อนการปฏิวัติยังมีได้คล้ายตัวอย่างชัดเจน

ภายใต้สภาพล้าหลังทั้งในด้านการผลิต และ ด้านวัฒนธรรมในชนบท ชาวคอมมิวนิสต์กัมพูชา ต้องตะเกียกตะกายพยายามจัดตั้งเคลื่อนไหว ในชุมชนชาวไร่ชาวนาที่ถูกกดขี่ขูดรีดและ ไร้การศึกษา ดังนั้นชาวคอมมิวนิสต์กัมพูชา จึงมีจุดเริ่มต้นในการต่อสู้ซึ่งแตกต่างกับนักปฏิวัติ ในจีนหรือเวียดนาม ซึ่งได้ประสบความสำเร็จอย่างมีคุณค่ายิ่งจากการเคลื่อนไหวและจัดตั้งชนชั้นกรรมาชีพของเขา

รากเหง้าของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ และการจัดตั้งองค์กรเกิดขึ้นในกัมพูชา จากการริเริ่มของผู้ปฏิบัติงานชาวเวียดนามของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในปี 1931 และจากกลุ่มมาร์กซิสต์ที่เกิดขึ้นในยุคนั้นก็กลายเป็นพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา เช่นเดียวกับผู้นำคอมมิวนิสต์ลาวผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา ได้มีความสัมพันธ์กับขบวนการเวียดนามห์ ในการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มนี้กับเวียดนามจึงมีอยู่จริงในประวัติศาสตร์ สมาชิกพรรคกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่มีอายุเยาว์กว่ากลุ่มแรก และเป็นบุคคลที่แสวงหาหนทางที่จะบรรลุการปฏิวัติชาตินิยม นั่นคือกลุ่มนักศึกษาเขมรที่กลับมาจากฝรั่งเศสหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ในทศวรรษที่ 40-50 ลัทธิคอมมิวนิสต์ ในกัมพูชามีลักษณะเป็นเพียงการโฆษณาชวนเชื่อมากกว่าที่จะเป็นพลังทางการเมืองที่มีอิทธิพลในความเป็นจริง ชาวคอมมิวนิสต์กัมพูชามีได้เป็นผู้นำใน

การต่อสู้ปลดแอกประชาชาติทั้งในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองหรือหลังจากนั้นก็ตาม ซึ่งแตกต่างจากบทบาทนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และเวียดนาม

ในการต่อสู้เพื่อเอกราช ชาวคอมมิวนิสต์กัมพูชาก็ไม่สามารถที่จะเปรียบเทียบได้กับสมเด็จนโรดมสีหนุ ผู้มีบทบาทสูงและกลายเป็นจุดเด่น เพราะฉะนั้นนอกจากจะเป็นตัวแทนของสถาบันกษัตริย์ในท่ามกลางประเพณีตาม "ระบอบทวารวดี" แล้ว ยังได้แสดงตัวเป็นนักกู้ชาติอีกด้วย ในระหว่างปี 1954-1970 สีหนุและรัฐข้าราชการได้ทำหน้าที่ปกป้องวัฒนธรรม ประเพณีทางสังคม และการเมืองของกัมพูชาให้อยู่ในสภาพดั้งเดิม ข้อเท็จจริงประการหนึ่งอันทำให้ลักษณะสำคัญขอระบบศักดินากัมพูชาดำรงได้ก็คือ จักรวรรดินิยมฝรั่งเศสมิได้พยายามทำลาย โครงสร้างศักดินาของกัมพูชา หากแต่แค่เปลี่ยนแปลงสถาบันกษัตริย์ และองค์ประกอบต่าง ๆ ให้รับใช้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของฝรั่งเศสได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นเท่านั้น แม้จะรัฐข้าราชการของสีหนุ ไม่ได้เป็นรัฐที่ประสบความสำเร็จตรงกันข้าม การใช้อภิสิทธิ์ การฉ้อราษฎร์บังหลวง การใช้ความรุนแรงของข้าราชการได้สร้างความไม่พอใจ จนกระทั่งก่อให้เกิดการต่อต้านและมีการลุกฮือขึ้นในชนบท แต่ลักษณะกบฏของชาวนามีได้เป็นการกบฏอย่างมีจิตสำนึกทางการเมืองที่ก้าวหน้า อาจจะเปรียบเทียบกบฏชาวนาในกัมพูชากับกบฏผู้มีบุญของประเทศสยามหรือกบฏไต้ผิงของจีน ซึ่งเป็นการกบฏต่อต้านผู้ปกครองที่ไร้ความเป็นธรรม ในกรณีของกัมพูชา

นั้น ชาวกัมพูชาเห็นว่าสีหนุเป็นกษัตริย์ที่ดีแต่มีข้าราชการที่เลว เราอาจจะกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันกษัตริย์ได้เอื้ออำนวยให้สีหนุ มีภาพพจน์เป็นผู้นำอยู่เหนือการขัดแย้งทางชนชั้นในกัมพูชา

ภายใต้เงื่อนไขความขัดแย้งอันนี้เองที่พรรคคอมมิวนิสต์สามารถเติบโตขึ้นได้ในชนบท แต่ก็เป็นการเติบโตที่พิกลพิการอันเนื่องมาจากความล้มเหลวของสังคมนิยม ชาวนากัมพูชาเปรียบพรรคเสมือนผู้มีบุญที่จะมาช่วยพวกเขาให้พ้นจากภาวะอันแร้นแค้นและล้าหลัง แต่ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมอย่างเบ็ดเสร็จ เพราะฉะนั้นจึงไม่น่าแปลกใจเลยที่นักวิชาการคนหนึ่งได้วิเคราะห์ไว้ว่า ความคิดทางการเมืองของชาวคอมมิวนิสต์กัมพูชามีได้แสดงออกมาซึ่ง

“เหตุผลที่การปฏิวัติไม่เคยเป็นประเด็นหลักในการโฆษณาทางการเมืองนั้น ไม่ซับซ้อนเลย ชาวนาไม่สามารถจะเข้าใจและคาดไม่ถึงว่าเขาจะลุกขึ้นมาเปลี่ยนกฎเกณฑ์ของโลก(และจักรวาล) ไปโดยสิ้นเชิงได้อย่างไร ความจริงก็คือ นอกจากการปฏิวัติจะไม่ได้เป็นสาระสำคัญในการโฆษณาชวนเชื่อแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่อีกด้วย และก็มีคนไรศคีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่สามารถกุมตำแหน่งสำคัญ ๆ ในกลไกพรรคได้ ที่จะมีโอกาสโอกาสล่วงรู้ถึงสิ่งนี้ การปฏิวัติในสายตาของผู้นำพรรคเหล่านี้เป็นเป้าหมายสูงสุดใน

ตัวของมันเอง เป็น “ยาแก้โรคร้ายแปลก” ซึ่งจำต้องได้มาโดยวิถีทางที่บิดเบือน เพราะคนที่จะได้รับประโยชน์เองยังไม่อาจได้รับการนำเข้าไปสู่สวรรค์ของเขาเองได้อย่างมีจิตสำนึก เพราะคนที่จะได้รับประโยชน์ก็ยังไม่รู้คำว่า คนเองนั่นแหละกำลังจะขึ้นสู่สวรรค์”³

แม้ว่าจะไร้อะไรที่เป็นพลังของผู้นำคอมมิวนิสต์กัมพูชาซึ่งผลักดันให้การปฏิวัติเกิดขึ้น ในภาวะดังกล่าว สำหรับกลุ่มที่กลับจากฝรั่งเศสและได้ครองอำนาจในพรรคในที่สุดนั้น แรงบันดาลใจสำหรับการปฏิวัติ มิได้มาจากประสบการณ์ของการสร้างพรรคสังคมนิยมในเวียดนาม หากมาจากประสบการณ์ของจีน ออกคิ่ท้อชาวเวียดนามอันมีสาเหตุสืบเนื่องจากประวัติศาสตร์ได้ผลักดันให้ปัญญาชนกลุ่มนี้หันไปหาอุดมการณ์ของเหมาเจ๋อตง โดยเฉพาะความประทับใจต่อการปฏิวัติวัฒนธรรมที่มีอุดมการณ์ “พลังของประชาชนสามารถเอาชนะความลำบากทางวัตถุได้ ไม่ว่าจะสูญเสียปานใดก็ตาม” และมองการปฏิวัติของจีนในลักษณะ “ถึงเมืองขึ้นกึ่งศักคิคา” เปรียบได้กับสภาพที่เป็นจริงในกัมพูชา ความเข้าใจเช่น ๆ ว่าการปฏิวัติก็คือสิ่งที่ถูกต้องมีคุณธรรม ได้แปรเป็นลักษณะกึ่งศาสนา และกลายเป็นความเลื่อมใสศรัทธาสำหรับผู้ที่ได้เข้ามาในขบวนการ แต่เราต้องไม่ลืมว่า ลัทธิเหมาในยุคนั้นได้ระบอบไปทั่วในแวดวงผู้ปฏิบัติงานก้าวหน้าและกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้ปฏิเสธระบบราชการชนิด

3 Serge Thion “About Cambodian ‘Revolution’”, paper for Cambodian Conference in Chiang Mai, August, 1981, p. 2.

ซึ่งคิงของสหภาพโซเวียต สำหรับกัมพูชา แม้ว่าการปฏิวัติวัฒนธรรมโดยพื้นฐานแล้วก็ถือ การต่อสู้ระหว่างกลุ่มอำนาจในเมืองจีน แต่อุดม การของมันก็ผลต่อเยาวชนกัมพูชา กล่าวคือ มัน ปลูกอารมณ์เกรี้ยวกราดของเยาวชนด้วยการ สร้างจินตภาพว่า การปฏิวัติจะบรรลุได้ใน อนาคตอันใกล้ และความจริงของสังคมมีความ สำคัญเป็นรอง การปฏิวัติวัฒนธรรมได้ผลักดัน เยาวชนในเมืองที่กำลังประสบความลำบากในการ เมืองเข้าสู่เขาเพื่อรับใช้ประชาชน ในช่วงสิบปี แรก ระหว่างปี 1960-1970 การต่อสู้ในชนบท ต้องเผชิญกับการไม่ยอมรับของชาวนาและการ ปราบปรามของข้าราชการ ในเวลาเดียวกัน นโยบายทางการทูตของสีหนุ ที่มีลักษณะต่อต้านจักร วรรคินิยมและอิงจีนกับเวียตนาม พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาก่ออยู่ในฐานะที่โคกเคียวในค่านสากล⁴ อุปสรรคต่าง ๆ ดังกล่าวซึ่งเหนียวรั้งไม่ให้กระบวนการสามารถขยายตัวได้นำไปสู่ความเชื่อว่าการต่อสู้ ทางทหารคือลักษณะของการปฏิวัติ และการใช้ กำลังด้วยจิตสำนึกอันเที่ยงธรรม คือหนทางสู่ชัยชนะ ในปี 1968 กองทัพปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์ กัมพูชาได้เกิดขึ้นและสนับสนุนการลุกฮือของชาว นาที่พระตะบอง แต่นโยบายของพรรคไม่เคย พยายามจะใช้สภาพต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจและ สังคมให้เป็นประโยชน์ โครงสร้างเก่าได้ถูกลบ เลือนอย่างง่ายดาย โดยเอาองค์การที่มีลักษณะทาง การทหารมาครอบแทน

ที่จริงแล้วความรุดหน้าของพรรคคอมมิวนิสต์ กัมพูชาได้เกิดขึ้นในปี 1970 เมื่อพวกเขาได้ทำ รัฐประหารโค่นล้มสีหนุ และสหรัฐอเมริกาได้เข้าแทรกแซงทางการทหารรวมทั้งการขยายสงคราม

ในเวียตนามมาสู่ประเทศกัมพูชา ในยุคนี้เอง (1970-1975) นโยบายต่อต้านจักรวรรคินิยมของ พรรคคอมมิวนิสต์เริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น กล่าว คือ สำหรับชาวนาเขมรเองแล้ว ความชั่วร้ายของ จักรวรรคินิยมก็คือ การทิ้งระเบิดจากเครื่องบิน อเมริกาที่สร้างความฉิบหายวายวอดต่อชีวิต เลือดเนื้อ และพื้นที่เพาะปลูกเกือบหนึ่งในสามของ กัมพูชา ประเด็นสำคัญที่ทำให้กระบวนการต่อต้านรัฐบาลลอนนอลได้ขยายกลายเป็นกระบวนการ ประชาชาติคือ การก่อตั้งแนวหน้ากษัตริย์เขมร และประสบการณ์ที่การปฏิวัติในประเทศอื่น ๆ ไม่ เคยพบก็คือ การร่วมมือจากกัวแทนของสถาบัน ศักดินา - สมเด็จพระโรคมสัทธู แน่นนอนว่าบทบาท ของโรคมสัทธูได้เพิ่มความชอบธรรมให้แก่พรรค คอมมิวนิสต์โดยไม่มีใครสามารถปฏิเสธได้ ใน หลายท้องถิ่นที่พรรคไม่สามารถจะเคลื่อนไหวได้ ก็อาศัยบารมีของสีหนุ

การที่ชนชั้นศักดินากับคอมมิวนิสต์เข้าร่วม ในขบวนการเดียวกันเป็นการสะท้อน "ความก้าว หน้า" ที่ขัดแย้งของการปฏิวัติอย่างชัดเจน แต่ที่ สำคัญยิ่งกว่าก็คือ พรรคเองไม่ได้เป็นขบวนการที่ มีการรวมศูนย์ในการจัดตั้ง ทั้งยังมีความแตกต่าง ตามภาคต่าง ๆ ในแง่การบังคับบัญชาทางการ ทหาร อาทิเช่น กลุ่มนักศึกษาจากฝรั่งเศส พอล พตและเฮียงสาร์สามารถคุมอำนาจในเขตตะวันตก เฉียงใต้ ส่วนทางเขตตะวันออกซึ่งมีบังคับบัญชา ชื่อโสพิมและสหายนุคนั้น เป็นขบวนการที่มีความ สัมพันธ์ทางค่านิยมทรศาสตร์รวมทั้งด้านอื่น ๆ กับ เวียดนามมาแต่แรก (เช่นเช่นและดูเหมือนว่า เฮง สัมรินจะสังกัดอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย) ส่วนผู้นำพรรค คอมมิวนิสต์ในเขตตะวันออกเฉียงเหนือ และภาค

4 S. Heder "Kampuchea's Armed Struggle: the Origins of an Independent Revolution" *Bulletin of Concerned Asian Scholars* 11:1, 1979.

เหนือไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มพลพรรค ทั้งยังมีลักษณะท้องถิ่นนิยม นักวิชาการคนหนึ่ง ได้วิเคราะห์กลุ่มในภาคตะวันออกเฉียงใต้ว่า เป็นองค์การจักษุที่โตพื้กิ่งก้านขึ้นเมื่อปลายทศวรรษที่ 60 ส่วนใหญ่เป็นพวกคอมมิวนิสต์อิสระที่เคยทำงานอย่างใกล้ชิดกับชาวคอมมิวนิสต์เวียดนามมาแล้วในสงครามต่อต้านฝรั่งเศส พวกนี้ไม่ต้องการขึ้นอยู่กับเวียดนาม และไม่พร้อมที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลสีห์นุ ทั้งต้องการหนุนจุนจุนที่มั่นคง และต่อต้านจักรวรรดินิยมของสีห์นุ โดยไม่ยอมเป็นปฏิปักษ์ต่อพระองค์อย่างไรเหตุผล แต่คนพวกนี้ก็ไม่สู้มีเหตุผลอะไรนัก ที่จะไปเป็นศัตรูต่อเวียดนาม แม้จะมีข่าวว่าโตพื้เองไม่มีวันล้มที่เวียดนามปฏิเสธ ไม่ยอมให้อาวุธเขาสู้กับสีห์นุก่อนปี 1970 ในช่วงเดียวกันนี้ เขาและสมัครพรรคพวก (เช่นซุกที่ประจำอยู่ภาค 24) เคยได้อาศัยประโยชน์จากเขตลี้ภัยและแหล่งฝึกคนในเวียดนามใต้ภายในเขตที่แนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติของเวียดนามมีอิทธิพลอยู่

คำบอกเล่าของผู้รอดชีวิตที่มีอยู่ไม่เพียงก็คนช่วยทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างคอมมิวนิสต์ในเขตตะวันออกเฉียงใต้ของเขมรและสหราชอาณาจักรเวียดนามชัดเจนยิ่งขึ้น

เมื่อการต่อสู้ด้วยอาวุธปะทุขึ้นในปี 1968 เคมที่เขียวพวกเรามีทหารไม่กี่คน พวก, ชานและควัวฟแจมีกำลังคน 30 คน ที่ดัมบาและกอกสาโรก ส่วนโตพื้มีอยู่ 90 คนที่กระเบาและบอส เวียดนามไม่เคยช่วยเรา ครั้นเราไปขอความช่วยเหลือ เวียดนามก็ตอบว่าพวกคุณไม่น่าจะสู้ หรือมีแค่ขออาวุธอยู่ น่าจะรอให้เราปลดปล่อยเวียดนามเสียก่อน แต่เราก็สู้และหาปืนเอง ช่วงปี

1969 กำลังของผมเกือบโศกกว่าร้อยละ ๕ ก็ถูกไล่ออกจากดัมบา ซากเกล่นอาหารและเวชภัณฑ์ พวกเราทั้งหมดหนีเข้าเวียดนามไปเป็นปี ผ่านเขตเมมุต ทหารเจ้าสีห์นุตลอดจนคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ยิงพวกเราแถวชายแดน แต่พวกเราก็กินคอกกับเวียดนามใต้ และเรื่องก็สงบเสียด้วยดี ให้เราเข้าไปในเวียดนามใต้ พวกเราเข้าไปได้ลึกจนถึงสีห์นุเองก็ไม่รู้ เวียดนามติดต่อกับสีห์นุ และขอซื้อสิ่งของต่าง ๆ จากกัมพูชา จึงไม่ยอมให้สะท้อนสัมพันธ์ภาพ

เราเข้าไปในเขตเวียดนามประมาณ 5-6 กิโลเมตร และเวียดนามให้ข้าวและเนื้อหมู ตลอดจนรองเท้าใส่ พอพักได้ 3-4 วันแล้วเขาก็พาเราลงใต้ภายในเขตเวียดนาม จึงได้พบกับโตพื้ที่นานโศก ซึ่งห่างจากชายแดนกัมพูชาหนึ่งกิโลเมตร ที่นั่นเรามีทหารอยู่ 100 คน ส่วนกำลังปฏิวัติทั้งหมดมีอยู่ 300 คนในเขตตะวันออกเฉียงใต้

ปี 1970 ตอนนอลท์ทำรัฐประหาร ตอนนั้นผมอยู่กับโตพื้ที่นานโศก ตอนที่เราได้ข่าวรัฐประหารนั้นเรากำลังจะประชุมพลพรรค 100 คน ที่มาจากเขตงานต่าง ๆ และได้จัดส่งคนเดินสารไปบอกกับพลพรรคทั้งปวงให้เร่งจัดตั้งเตรียมการรุกใหญ่ ขณะเดียวกันเจ้าสีห์นุเดินทางมาถึงบักกิง เล่าทุกอย่างให้ประชาชนฟัง และเรียกร้องให้ลูกชั้นสู้ขับไล่ตอนนอลท์ ใครต่อต้านก็เลยเข้าร่วมขบวนการลุกขึ้นสู้

พวกคอมมิวนิสต์เวียดนามเข้ามาในเขตกัมพูชาเพื่อต่อสู้กับตอนนอลท์ และช่วย

ปลดปล่อยเขตแดงมากมาย เวียดนามชอบพบ
โสพิศ ทั้งขออนุญาตเข้ามาในกัมพูชา ตอน
แรกเราไม่เห็นด้วย เพราะกัมพูชาก็อมาตุมุมิ
ของเรา พวกเราเพียงแต่ขออาวุธปืน แต่
เวียดนามกลับเห็นว่า ถ้าเราไม่เห็นด้วย
อันตรายต่อเวียดนามจะดีมาก และถึงเราจะ
ไม่เห็นด้วยก็ตาม พวกเวียดนามก็ยังต้องเข้า
ไปอยู่ดี ทางเวียดนามพูดว่า ถ้าเราไม่ช่วย
เวียดนาม พวกเขาก็ไม่อาจปลดปล่อย
ประเทศเร็วได้ นับแต่นั้นเป็นต้นมาเราใกล้ชิด
กับเวียดนามมาก ลูตีกเสื่อเหนื่อได้ด้วยกัน
เราได้ปืนที่เวียดนามยืมมาให้แก่ทหาร
ของเรา และจัดตั้งกองพันทั้งหมดเป็นรูป
เป็นร่างขึ้นมาได้⁵

2....

จากคำสัมภาษณ์ เราจะเห็นได้ว่าขบวนการ
คอมมิวนิสต์ในกัมพูชามีความสลับซับซ้อน เค็ม
ไปด้วยความขัดแย้ง ซึ่งจะค่อยคลี่คลายจนเห็นได้
อย่างชัดเจนหลังปี 1975 เป็นต้นมา ถ้าจะกล่าว
โดยรวบรัด เมื่อการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธเริ่มขึ้นอีก
ครั้งหนึ่งในช่วงปลายทศวรรษที่ 60 นั้น การต่อสู้
ได้เริ่มขึ้นในเขตต่าง ๆ ภายใต้การนำของผู้นำหลาย
คน ซึ่งมีการประสานกันอย่างหลวมๆ และ

บางทีอาจจะมีอุดมการณ์และนโยบายที่แตกต่างกัน
เสียด้วย เมื่อถึงเดือนเมษายนปี 1975 ผู้นำใน
ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นเหล่านี้คือผู้ที่ควบคุมกำลัง
ทหารอย่างแท้จริง และด้วยเหตุนี้เอง ก็อยู่ใน
ฐานะที่จะช่วงชิงอำนาจทางการเมืองได้ด้วย ดังที่
สตีเฟน เฮคเคอร์ได้ชี้ให้เห็นว่า เมื่อเอียงซารี,
พลพรรค และเขี้ยวสัมพันธ์เข้าถึงพนมเปญนั้น พวก
เขาอาจจะไม่มีฐานกำลังทางทหารของตนเองเลย
ก็เป็นได้⁶ ยกเว้นกองกำลังบางหน่วยในเขตตะวันออก
เฉียงใต้ นอกจากนี้ เบน เคียร์นาก็ได้ย้ำ
อีกเช่นกันว่า ยังไม่มีการจัดกองกำลังหน่วยต่าง ๆ
เสียใหม่ให้เป็นกองทัพเดียวกันจนกระทั่งเดือน
กรกฎาคม ปี 1975⁷

เราอาจสรุปได้ว่า ชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์
ในปี 1975 นั้นเป็นเพียงชัยชนะทางการเมืองเท่านั้น
และความสำเร็จในการยึดพนมเปญได้
ก็มีใช้ความสำเร็จของทฤษฎียุทธศาสตร์แบบ “ชน
บทล้อมเมือง” ซึ่งอาศัยประชาชนที่มีจิตสำนึกทาง
ชนชั้นและทางการเมืองเป็นกำลังสำคัญ ชัยชนะ
ของคอมมิวนิสต์เขมรอาศัยเงื่อนไขสงครามและได้
เปรียบฝ่ายตรงข้ามในข้อที่สมเด็จสีหนุได้เข้าเป็น
แนวร่วมด้วย จากจุดนี้คงจะสรุปว่า ลักษณะ
“วิปริต” ของการ “ปฏิวัติ” ในกัมพูชา คือการ
ที่ผู้นำคอมมิวนิสต์ได้ใช้สถาบันและวัฒนธรรม
ศักดิ์สิทธิ์ที่ยังคงอยู่อย่างเหนียวแน่นในสังคมเขมร
เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายการปฏิวัติ ทว่าความสำเร็จ

⁵ B. Kiernan, "Eastern zone," อ้างแล้ว

⁶ S. Heder, *AMPO* 12 : 33, 1980.

⁷ B. Kiernan, "Conflict in the Kampuchean Communist Movement" *Journal of Contemporary Asia* 10 : 1/2, 1980.

ทางการทหารเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของปัญหาอื่นซึ่งใหญ่หลวงยิ่งกว่าอีกหลายเท่า นั่นก็คือการสร้างพรรคสังคมนิยมในประเทศเล็กซึ่งล่าหลัง โดยผู้ปฏิบัติงานซึ่งคอยคุณภาพอย่างที่เราไม่อาจจะคาดถึงได้

เท่าที่เราทราบ ผู้นำคอมมิวนิสต์เขมร โดยเฉพาะกลุ่มพอลพต ได้เคยแสดงความกึกกึกเห็นว่าการปฏิวัติในกัมพูชาไม่จำเป็นจะต้องดำเนินรอยตามขั้นตอนต่างๆ ของระยะผ่านสู่สังคมนิยม แนวความคิดว่าด้วยระยะผ่านสู่สังคมนิยมนี้ ได้มีการถกเถียงกันเสมอมาในหมู่นักเศรษฐศาสตร์มาร์กซิสต์ตั้งแต่ยุคเลนินจนถึงปัจจุบัน และส่วนใหญ่ก็ยอมรับความจริงว่า ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในสังคมใดก็ตาม การปฏิวัติเท่าที่ผ่านมาไม่ได้เกิดขึ้นภายหลังขั้นตอนสุดท้ายของพัฒนาการของระบบทุนนิยม และด้วยเหตุนี้ การมุ่งเน้นพัฒนาพลังการผลิตจึงต้องเกิดขึ้นและบรรลุผลภายใต้การควบคุมของการปฏิวัติ *นี่คือการสร้างพรรคสังคมนิยม!* ดังนั้น เพื่อให้การสร้างพรรคสังคมนิยมเป็นผลสำเร็จและก้าวไปสู่สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ความเข้าใจขั้นตอนต่างๆ ของระยะผ่านอย่างชัดเจนจึงเป็นความจำเป็น และต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง ชาวมาร์กซิสต์ในตะวันตก รวมทั้งรัฐบาลของประเทศยุโรปตะวันออกยอมรับความคิดเห็นดังกล่าวว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งยวด แต่สำหรับคอมมิวนิสต์เขมรแล้ว พวกเขาดูเหมือนจะเข้าใจผิดไปว่าความคิดเกี่ยวกับระยะผ่านก็คือการปฏิรูป หรือที่เป็น "บาป" ยิ่งกว่านั้นก็คือ เป็นความคิดแบบ

ลัทธิแก้ และสิ่งที่พวกเขาต้องการทำคือ กระโดดไปสู่สังคมนิยมโดยทันที

ทันทีหลังจากการปลดปล่อยกัมพูชาเมื่อวันที่ 17 เมษายน ปี 1975 ได้มีการประชุมพิเศษของสภากลางสำหรับคณะรัฐมนตรี และเลขาธิการของทุกภาคและเขต ในการประชุมครั้งนั้น พอลพตได้เสนอนโยบาย 8 ประการดังต่อไปนี้

1. โยกย้ายประชาชนทั้งหมดออกจากเมืองทุกเมือง
2. ยกเลิกตลาดทั้งหมด
3. ยกเลิกเงินตราของรัฐบาลลอนนอล และระงับการใช้ธนบัตรของฝ่ายปฏิวัติที่เคยจัดพิมพ์ขึ้นใช้
4. จับพระสงฆ์สีกทั้งหมด และให้ไปทำงานในการปลูกข้าว
5. ประหารชีวิตผู้นำในรัฐบาลลอนนอลทั้งหมด โดยเริ่มต้นจากผู้นำระดับสูงเป็นต้นไป
6. จัดตั้งสหกรณ์ระดับสูงทั่วประเทศ โดยให้มีระบบกินอาหารรวมหมู่
7. เนรเทศชนกลุ่มน้อยชาวเวียดนามทั้งหมดออกจากประเทศ
8. ส่งกองทหารไปประจำตามชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชายแดนเวียดนาม⁸

จากการสัมภาษณ์ในชื่อ "หัวหน้าฝ่ายการเมืองของกองทัพในภาค 24 (ระหว่างปี 1974 - 1975) ผู้นำคอมมิวนิสต์กัมพูชาเริ่มขัดแย้งกันเองตั้งแต่แรกในทุกๆ เรื่อง เช่น การโยกย้ายประชาชนออกจากเมืองเพื่อไปทำการผลิตในสหกรณ์

⁸ B. Kiernan, "Khmer Bodies with Vietnamese Minds : Kampuchea's Eastern Zone, 1975-1978" draft.

เนื่องจากประชาชนในเมืองกว่าสามล้านคนยังไม่คุ้นเคยต่อวิถีชีวิตแบบปฏิวัติ ชูฮวน กรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาได้คัดค้านนโยบายกินรวมหมู่ และในที่สุดเขาถูกปลดจากตำแหน่งและถูกประหารชีวิต ดินของได้ให้สัมภาษณ์ต่อไปว่า ผู้เข้าร่วมประชุมบางคนได้คัดค้านนโยบายประหารชีวิต และเสนอให้ใช้นโยบายให้การศึกษาใหม่แก่ผู้นำในสังคมเก่า เพื่อที่บุคคลเหล่านี้จะได้มีบทบาทที่เป็นคุณประโยชน์ต่อไป นอกจากนี้ ได้มีผู้ไม่เห็นด้วยกับนโยบายการยกเลิกเงินตราและระบบตลาด ชุคและเนตวาน ซึ่งเป็นผู้นำในเขตตะวันออกเฉียงเหนือและเขตตะวันออก รวมทั้งชูฮวนและฮุนิมเป็นตัวแทนฝ่ายคัดค้าน ซึ่งต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างนุ่มนวลและค่อยเป็นค่อยไปมากกว่านโยบายของฝ่ายพอลพต ชุคเองนั้น ในช่วงที่เขามิ่วชีวิตอยู่ (เขาตายไปในปี 1977) ได้ปฏิเสธไม่ยอมปฏิบัติตามนโยบายของพอลพต โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการกินรวมหมู่ในสหกรณ์และความสัมพันธ์กับเวียดนาม บุคคลเหล่านี้ รวมทั้งผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาจะถูกสังหารไปเกือบหมดในเวลาต่อมา⁹

จากเนื้อหาของคำสัมภาษณ์นี้ เราจะเห็นได้ว่า ความขัดแย้งได้เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเริ่มเลยทีเดียว และเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่อธิบายว่า

⁹ B. Kiernan "Eastern Zone"

* คัดตอนจาก "การปฏิวัติเบ็ดเสร็จในกัมพูชา 1976 - 1977" เสนอในการสัมมนา "สังคมนิยมอินโดจีน" 5 กุมภาพันธ์ 2524

¹⁰ Lek Ho Tan, "Cambodia's Total Revolution", *Index on Censorship*, Vol. 8 no. 1, 1979; William Shawcross, *Side Show, Kissinger, Nixon and the Destruction of Cambodia*, (New York, 1979).

¹¹ *Far Eastern Economic Review* (FEER hereafter), 4 March 1976.

ทำไมการปฏิวัติในกัมพูชาจึงมีการใช้ความรุนแรงในระดับที่ "ไร้เทียมทาน" เช่นนี้

8 *

การใช้กำลังบังคับโยกย้ายประชากรทั้งหมดออกจากเมืองพนมเปญและเมืองอื่น ๆ ที่พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาโค่นประนามว่า เป็นการใช้ความรุนแรงที่ไม่จำเป็น ความลำบากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้มีคนตายอย่างมากมาย ซึ่งเป็นประเด็นที่ทำให้ชาวโลกเริ่มเกลียดชังพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา จากข้อมูลต่าง ๆ แสดงว่า¹⁰ การโยกย้ายออกจากเมืองนั้นเป็นนโยบายของเขมรแดงมาตั้งแต่ปี 1971-1972 แล้ว ประชากรในทุกเมืองและเกือบจะทุกหมู่บ้านโค่นโยกย้ายเมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะทางทหาร ผู้นำเขมรแดงเองเคยกล่าวว่า การโยกย้ายเป็นยุทธศาสตร์ทางทหารเพื่อที่จะกำจัดฝ่ายปฏิกริยาที่อยู่ในเมือง เหตุผลดังกล่าวนี้วิเคราะห์ได้ว่า ในช่วงการปลดปล่อยใหม่ ๆ นั้น หน่วยจรยุทธต่าง ๆ ที่บุกเข้าไปในพนมเปญ ได้พบว่า ฝ่ายคนเป็นส่วนข้างน้อย อย่างมากที่สุดฝ่ายคอมมิวนิสต์มีกองทัพทั้งหมดเพียง 70,000 คน และมีการใช้กำลังเพียง 20,000 คนเท่านั้นในการจับกุมพนมเปญเป็นครั้งสุดท้าย¹¹ ในช่วงนั้น พนมเปญมีประชากรเกือบสามล้านคน (หกแสนคน

ก่อนปี 1970) ในจำนวนคนสามล้านคนนั้น เป็นทหารของรัฐบาลลอนนอตเสียแถมกว่าคน¹² ถึงแม้จะเป็นหน่วยทหารที่พ่ายแพ้สงครามไปแล้วและขวัญเสีย แต่ทหารนี้ก็ยังทำให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ในหวาคระแวงอย่างมาก

หน่วยจรรยาตนเองเป็นหน่วยต่าง ๆ ที่ไม่ได้อยู่ใต้การบังคับบัญชาทางทหารของพรรคอย่างมีวินัย และรวมศูนย์ จากการให้สัมภาษณ์ของเซกเคอร์ใน *AMPO* เขากล่าวว่า

การโยกย้ายประชากร รวมทั้งฐานทัพฝ่ายเขมรแดงออกจากเมืองพนมเปญนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว และอาจจะเป็นผลจากการแข่งขันที่เกิดขึ้นระหว่างกองทัพปลดแอกต่าง ๆ ที่เข้าไปในเมืองหลวง หน่วยทหารต่าง ๆ มาจากสามภาค คือภาคเหนือ, ภาคตะวันออกและภาคตะวันตกเฉียงใต้ กองทัพแต่ละกองทัพได้รับคำสั่งให้โยกย้ายประชากรออกจากเมืองโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้¹³ นโยบายนี้เป็นเครื่องสะท้อนประสบการณ์ของคอมมิวนิสต์ที่มีอยู่ในป่ามายาวนาน และได้สร้างโลกทัศน์, ความเคียดแค้นต่อประชากรในเมือง ในลักษณะที่เขียวสัมพันธ์เองเคยเขียนไว้ว่า “เมืองคือเหยื่อที่ถูกลูกเห็บจากชนบท”¹⁴

การโยกย้ายประชากรออกจากเมืองอาจจะ เป็นเครื่องชี้นำต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นมา และที่สำคัญด้วยก็คือ ฝ่ายคอมมิวนิสต์ไม่ได้อธิบายต่อประชาชนอย่างมีเหตุผลว่า การโยกย้ายนั้นมีความสำคัญอย่างไร หรือว่าจะเป็นนโยบายต่อเนื่อง ที่สำคัญด้วยก็คือ ฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้น ไม่เคยชี้แจงอย่างชัดเจนต่อประชาชนถึงเงื่อนไขสำคัญของการปฏิวัติ และความจริงที่ว่าผู้นำของการปฏิวัตินั้นคือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งกัมพูชา ถึงแม้ช่วงแรก ๆ มาแล้วที่พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาไม่ได้แสดงให้เห็นเจตนาที่จะสนับสนุนความเข้าใจระบบสังคมนิยมของมาร์กซ์และเลนิน หรือแม้แต่ในหมู่ผู้ปฏิบัติงานของพรรคเอง การชี้นำทางวินัยและชีวิตกัน — โลกทัศน์เป็นที่สำคัญที่สุด ในมีแรกของการปฏิวัติ ลัทธิมาร์กซ์และเลนินไม่เคยเป็นปรัชญาของขบวนการอย่างเป็นทางการ¹⁵ มวลชนถูกเรียกร้องให้เคารพและนับถือองค์กา (หรือองค์กาปาเวติ) และจนกระทั่งถึงปี 1978 การขาดแคลนการศึกษาทางการเมืองก็ยังปรากฏอยู่¹⁶ นายัน จันคา ได้เขียนไว้ว่า “การกวาดล้างข้าราชการของลัทธิเก่า และการกระจายของชนชั้นกลางที่มีการศึกษา ได้สร้างโครงสร้างทางอำนาจในแนวตั้ง โดยมีกลุ่ม

¹² *FEER Year Book 1976* “Cambodia”.

¹³ *AMPO* 12 : 33, 1980.

¹⁴ Khieu Samphan, “Cambodia’s Economy and Problems of Industrialization,” *Indochina Chronicle*, September–November 1976.

¹⁵ Timothy Carney, *Communist Party Power in Kampuchea*, Cornell Data Paper, no. 106, 1977, pp. 40, 48.

¹⁶ Michael Dobbs, *Washington Post*, 23 March 1978.

อำนาจของผู้เฒ่าเด็ก ๆ ที่จบมาจากฝรั่งเศสอยู่เบื้องบน และมีเยาวชนชาวนาที่ปราศจากการศึกษา เป็นผู้ปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นมันไม่น่าแปลกใจเลยที่ผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้จะพึงวินัยมากกว่าแรงผลักดันทางอุดมการ”¹⁷

จักรวรรดิรวมหมู่ของรัฐบาลประชาธิปไตยกัมพูชา ฐานมวลชนที่สนับสนุนรัฐบาลคือ “กรรมกร ชาวนาจน ชาวนากลาง รวมทั้งกรรมกรในชนบทและในเมือง”¹⁸ การชี้แจงว่าตัวเองเป็นองค์กรตัวแทนของชนยากจนและมาจากชนชั้นต่ำที่สุดในสังคมแสดงว่า พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชามีอุดมการณ์ที่ปฏิวัติอย่างลึกซึ้ง แต่การปฏิบัติก่อนข้างจะสะท้อนว่า การแจกแจงทางชนชั้นก่อนข้างจะไม่ชัดเจน การแบ่งแยกทางชนชั้นซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา (หรือรัฐบาลประชาธิปไตยกัมพูชา) ใช้ทางทฤษฎีนั้น เป็นการแบ่งแยกแบบละเอียด แต่ในการปฏิบัติ การแบ่งแยกกลับมีแค่สองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ “กลุ่มประชาชนใหม่” และ “ประชาชนเก่า” (หรือประชาชนพื้นฐาน) ในเวลาเดียวกัน การแบ่งแยกอันนี้บางทีจะทำให้การแบ่งแยกทางชนชั้นทางการเมือง (การเมืองปฏิวัติ) ได้จางไป¹⁹

“กลุ่มประชาชนใหม่” ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งประเทศเป็นผู้ที่โชนขับไล่ออกจากเมืองต่าง ๆ และเป็นกลุ่มที่ประกอบด้วยหลายชนชั้น ดังนี้

1. ข้าราชการและทหารของรัฐบาลลอนนอล ซึ่งมีจำนวนมาก โดยเฉพาะทหารเกณฑ์ที่มาจากชนชั้นชาวนา

2. ชนชั้นกลาง และ “นายทุนน้อย” (petty bourgeois) ส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถจะหนีออกจากประเทศทันก่อนรัชชะระของคอมมิวนิสต์เกือบจะทั้งหมดในกลุ่มนี้เป็นคนจีนหรือคนเวียดนาม

3. กลุ่มที่สามนี้อาจจะเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด ประกอบด้วยกรรมกรในเมือง ชาวนารวย ชาวนากลาง และชาวนาจน กลุ่มชนชั้นชาวนาส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่หลบหนีการทิ้งระเบิด และกลายเป็นผู้ลี้ภัยในเขตชองเมืองพนมเปญในระหว่างปี 1970-1972 หรือชาวไร่-ชาวนารวย และชาวไร่ ชาวนากลางที่อยู่ในชนบทแต่มิได้เข้าร่วมขบวนการหรือสนับสนุนกองทัพคอมมิวนิสต์

มวลชนที่ได้ถูกพิจารณาเป็นประชาชนใหม่นั้น ประทับกับความรุนแรงอย่างที่สุดจากการปฏิวัติหลายคนที่ต้องเสียชีวิตเนื่องจากความหิวโหยและโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ หรือจากการกระทำอันรุนแรงของผู้ปฏิบัติงานพรรค และทหารคอมมิวนิสต์ที่มีความเกลียดแค้นต่อบุคคลในเมืองอยู่แล้ว อังกาได้ตั้งจุดประสงค์ไว้ว่า จะเปลี่ยนแปลงลักษณะเสมือนดังเหลือบสุบเหลือคของประชาชนใหม่ ให้เป็นพลังทางการผลิตของสหกรณ์ในชนบท สหกรณ์

¹⁷ FEER, 2 November 1976.

¹⁸ Constitution of Democratic Kampuchea, 1976.

¹⁹ S. Heder, *Occupation and Resistance in Kampuchea*, (Chulalongkorn University : Institute of Asian Studies, 1980)

หลายสหกรณ์ได้รับการจัดสรรเข้ามาใน "เขตปลดปล่อย" แล้วก่อนปี 1975 บางแห่งได้จัดสรรเข้ามาตั้งแต่ปี 1971 - 1972 แต่บางสหกรณ์เพิ่งจะจัดสรรเข้ามา 5-6 เดือนก่อนที่ประชากรจะเข้ามาอยู่ สหกรณ์เหล่านี้ไม่ว่าเก่าหรือใหม่ อยู่ในสภาพที่ไร้การจัดตั้ง ไร้อุปกรณ์การผลิตและที่อยู่อาศัย ไม่ต้องพูดถึงการขาดแคลนอาหาร ยา หรือผู้ปฏิบัติงานของรัฐในสหกรณ์ก็ไร้ประสิทธิภาพ

เมื่อชาวเมืองถูกโยกย้ายเข้าไปอยู่ตามสหกรณ์เหล่านี้ พวกเขาไม่สามารถผลิตเพียงพอสำหรับบริโภคได้ ในเวลาเดียวกัน ผู้ที่อยู่ในชนบทเองก็ไม่สามารถผลิตส่วนเกินพอที่จะทดแทนผลผลิตค่าของสหกรณ์ของประชาชนใหม่ได้ และพวกเขามักถึงเลที่จะยินยอมยกส่วนเกินให้กับศูนย์กลาง²⁰ ผลจากการเรียกร้องที่สูงขึ้น ๆ ทำให้สหกรณ์ของประชาชนใหม่ไม่สามารถที่จะดำเนินงานต่อไป หลายคนต้องหนีเข้ามาในเมืองไทย หรือหนีเข้าไปในเวียตนาม แต่ประเด็นที่สำคัญที่สุดก็คือ "ประชาชนใหม่" นั้น ไม่ว่าจะจากชนชั้นใด ถูกกำหนดให้สังกัดอยู่ในประเภทที่จะเรียกได้ว่า พลเมืองชั้นที่ 3 เขาไม่ได้สิทธิทางการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้นในสหกรณ์²¹ และเขาอยู่ปลายแถวของการรับแจกสิ่งของที่จำเป็น ไม่ว่าจะเป็นการปันส่วนข้าว ยา หรือเครื่องบริโภคจำเป็นอื่น ๆ แต่ละมีบางกรณีที่ "ประชาชนใหม่" จากชนชั้นต่ำได้เลื่อนชั้นขึ้นมาเป็น "ประชาชนพื้นฐาน" แต่เป็นเรื่องค่อนข้างจะยากที่จะเกิดขึ้นได้ ตรงกันข้าม

ถ้าสหกรณ์ใดสหกรณ์หนึ่งของประชาชนใหม่ไม่สามารถที่จะผลิตให้ได้ ไร้อุปกรณ์ปัจจัยกลางเพียงพอ ฝ่ายปฏิบัติงานจะโทษการรั่วไหลทาง "ชนชั้น" ของสมาชิกสหกรณ์ และในหลายกรณีจะนำไปสู่การทารุณกรรม เพราะฝ่ายปฏิบัติงานเองและผู้บังคับบัญชาในระดับจังหวัดจะถูกกล่าวหาว่าไม่มีประสิทธิภาพ และการกล่าวหาเช่นนี้เท่ากับเป็นการทรยศ การทรยศนั้นมีค่าเท่ากับความตาย

"ประชาชนพื้นฐาน" ส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ได้ประโยชน์จากการปฏิวัติ ส่วนใหญ่จะเป็นชาวนาจนและชาวนากลาง ในกลุ่มนี้อาจจะมีจำนวนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของประชากร ในกลุ่มนี้ พรรคคอมมิวนิสต์กับพุนากก็ได้แบ่งเป็นสามประเภท ประเภทแรกคือ เชนลิต (ผู้ที่ได้สิทธิ) กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่สนับสนุนการปฏิวัติมาตั้งแต่แรกและได้สิทธิต่างๆ อย่างเต็มที่ ตามทฤษฎีแล้วจะได้ปันส่วนอาหารอย่างเต็มที่ (หรือมากกว่า) และมีสิทธิที่จะเข้าไปเป็นสมาชิกของพรรค ทหารหรือองค์กรอื่น ๆ

ประเภทที่สองคือ ประเภท *เครียม* บุคคลในประเภทนี้จะได้ปันส่วนการจำแนกในระดับถัดมาจากประเภทเชนลิต และมีสิทธิจะดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับต่ำ ๆ

ประเภทสุดท้ายคือ *บานฮิว* อยู่ท้ายที่สุดของการจำแนก เป็นผู้อยู่กันแถวของผู้ที่จะโดนสังหารและไม่มียุทธิต่างการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น การแบ่งแยกประเภทต่างๆ ที่ได้กล่าวไปอย่างคร่าว ๆ และ

²⁰ S. Heder, *AMPO* 12 : 30, 1980.

²¹ Heder ; Gavan McCormack, "The Kampuchea Revolution 1975-1978 : The Problem of Knowing the Truth" *Journal of Contemporary Asia*, 10 : 1/2.

การเลื่อนระดับจากประเภท 2 ขึ้นไปประเภท 1 หรือประเภท 1 ตกลงมาประเภท 2 หรือประเภท 3 ขึ้นไปเป็นประเภท 2 เกิดขึ้นเพียงบางครั้งบางคราว แต่อย่างไรก็ตาม การแบ่งแยกคนเป็นประเภทก็กล่าวทำให้ฐานของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาไร้ความมั่นคงอย่างที่สุด ประชากรที่ได้ผลประโยชน์จากการปฏิวัติและเป็นฐานของพรรคอาจจะมีไม่มากกว่า 1 ใน 3 ของประชากรพื้นฐานและประโยชน์ที่เขาได้มาก็ไม่สม่ำเสมอ²²

หลักการพื้นฐานของการพึ่งตัวเองที่รัฐบาลเขมรได้แถลงในเดือนกันยายน ปี 1977 คือ “เรามีความสามารถ ไม่ลำบากที่จะสร้างโรงงานใหม่ ๆ โดยไม่ต้องมีการช่วยเหลือจากภายนอก และสามารถจะเรียนรู้และผลิตเทคนิคต่าง ๆ โดยตนเอง และการแก้ปัญหาการขาดแคลนเครื่องอะไหล่และวัตถุดิบ” แต่ในเวลาเดียวกันของปีนั้น สินค้าที่ส่งเข้ามาประกอบด้วยเครื่องจักรและวัตถุดิบมีจำนวนสูงขึ้นมา ตั้งแต่ต้นปี 1976 จีนได้ส่งสินค้าการช่วยเหลือต่าง ๆ เช่น หัวจักรรถไฟ รถยนต์ เรือตรวจการณ์ เครื่องอะไหล่ต่าง ๆ ปัมพ์น้ำ และอุปกรณ์อีกหลายอย่าง รวมทั้งอาวุธยุทโธปกรณ์ผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิค เพื่อช่วยรัฐบาลประชาธิปไตยกัมพูชาในการสร้างและปรับปรุงโรงงานทอผ้า ซีเมนต์ โรงงานทำเครื่องมือและโรงงานอื่น ๆ ยูโกสลาเวียได้ช่วยเหลือในการส่งเครื่องจักรทางเกษตรกรรม รถแทรกเตอร์ และยานยนต์ต่าง ๆ แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือ ในปี 1977 นั้น เขมร

เริ่มจะซื้อสินค้าต่าง ๆ จากประเทศทุนนิยม ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ นี้ จีนเป็นผู้จ่าย²³

ความแนวความคิดในการพัฒนาของสตาลิน ช่วงกลางศตวรรษที่ 20 นั้น การพัฒนาทางอุตสาหกรรมจะมาจากการเร่งรัดทางการผลิตทางเกษตร และการเพิ่มการผลิตจะขึ้นอยู่กับพัฒนาของระบบสหกรณ์ที่จะต้องพึ่งพาอาศัยตัวเองได้ในด้านเศรษฐกิจและการทหาร และสามารถผลิตส่วนเกินเพียงพอตามโควตาที่ศูนย์กลางได้ตั้งเอาไว้ ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาคิดว่า ระบบสหกรณ์ให้ต้องเป็นระบบที่มีเอกภาพทางทหารในตัวเอง และสามารถต่อต้านการรุกรานจากภายนอกในอนาคต ไม่ว่าจะมาจากเวียดนาม ไทย สหรัฐ ฯ หรือประเทศอื่น อาจกล่าวได้ว่า ผู้นำรัฐประชาธิปไตยกัมพูชาพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นไปได้อย่างให้เป็นไปได้ จากกลางปี 1976 “ระบบคอมมิวนิสต์เกษตรกรรม” (Agrarian Communism) ได้ถูกเร่งรัดเผยแพร่และครอบงำสังคมเขมรเกือบทั้งหมด ระบบสหกรณ์ภายใต้การควบคุมของพรรคเป็นฝ่ายผลิต ฝ่ายบริหาร และฝ่ายจำหน่ายทั่วประเทศ ระบบนี้ไม่ได้ใช้ตลาดเงินตรา (หรือธนาคาร) ไม่มีทรัพย์สินส่วนตัว โทรศัพท์ ไปรษณีย์ มหาวิทยาลัย (หรือโรงเรียนมัธยม)²⁴ ผู้ใช้แรงงานมีค่าตอบแทนเป็นเงินตรา แต่ใช้แรงงานแลกเปลี่ยนกับการปันส่วนอาหารแต่ละวัน และชุดเสื้อผ้า 1 ชุดแต่ละปี²⁵ พอลพตเองเคยแสดงความคิดเห็นต่อนักข่าวชาว

²² S. Heder, *AMPO* 12 : 30, 1980.

²³ *FEER Year book* 1978, p. 158.

²⁴ McCormack, “The Campuchea Revolution 1975-1978”.

²⁵ McCormack, *Ibid.*

ยูโกสลาเวียที่ไปเยี่ยมกัมพูชาในปี 1978 ว่า นี่เป็นระบบที่ได้ออกภาระจากหลังของประชาชนและสามารถทำให้เราได้ใช้เงินโดยเฉพาะสำหรับการทหาร²⁶

ระบบแลกเปลี่ยนสิ่งของโดยไม่ใช้เงินตรา (barter system) เป็นระบบหลักของการแลกเปลี่ยนระหว่างรัฐบาลกับสหกรณ์ ส่วนการแลกเปลี่ยนที่รัฐบาลซื้อสินค้าอุตสาหกรรมจากต่างประเทศ และจากการขายส่วนเกินจากสหกรณ์นั้น รัฐต้องใช้เงินตราเป็นระบบในการแลกเปลี่ยน

ในปี 1977 การจัดสรรประชากรภายใต้ระบบสหกรณ์การเกษตรได้เป็นไปอย่างเบ็ดเสร็จโดยที่ประชากรร้อยละ 90 ในกัมพูชาได้เข้ามาอยู่ในระบบสหกรณ์การเกษตร ซึ่งขนาดของสหกรณ์การเกษตรนี้แบ่งออกได้เป็นสามชนิดคือ²⁷

ก. ขนาดใหญ่ ประกอบด้วย 700-1000 ครอบครัว (ตามที่พอลพตได้แถลงมา)

ข. ขนาดกลาง ประกอบด้วย 400-600 ครอบครัว

ค. ขนาดเล็ก ประกอบด้วย 100-300 ครอบครัว

ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในยุคนั้นค่อนข้างจะหลากหลายและสับสน ตัวเลขบางครั้งก็ขัดแย้งกันเอง ทั้งนี้เป็นเพราะว่ารัฐบาลเขมรไม่เคยแถลงตัวเลขออกมาอย่างเป็นทางการ

อีกประการหนึ่งก็คือ ตลอดเวลาสี่ปีที่ผ่านมาประเทศเขมรได้ปิดตัวเองจากโลกภายนอก ผู้ที่ไปเยี่ยมเยียนมีเพียงสี่คณะเท่านั้น และใช้เวลาน้อย โดยไม่มีอิสระในการศึกษาค้นคว้าอย่างแท้จริง แต่เราจะพยายามประเมินผลจากข้อมูลที่มีอยู่ หนึ่งปี 1976 *Far Eastern Economic Review* ได้เขียนว่า รัฐบาลพอลพตได้แถลงว่า เขาสามารถผลิตข้าวเป็นส่วนเกินได้ถึง 150,000 ตัน และการขาดแคลนอาหารมิได้เกิดขึ้น ในปี 1977 พอลพตได้แถลงอีกว่า ประเทศเขมรสามารถเพิ่มผลผลิตเพียงพอ กล่าวคือประชาชนแต่ละคนผลิตข้าวได้ 2,312 กิโลกรัมโดยเฉลี่ย²⁸ ตัวเลขของพอลพตเองนี้สูงเกินไปที่จะยอมรับได้ ในปี 1978 *Far Eastern Economic Review* ได้ประมาณไว้ในตารางตัวเลข "Food Needs and Food Supplies in Asia" (หน้า 49) อุปทานของปริมาณแคลอรีต่อวันในเขมรสูงกว่าญี่ปุ่นและสิงคโปร์ (2,881 กิโลแคลอรีต่อวันสำหรับเขมร 2,832 และ 2,823 สำหรับญี่ปุ่นและสิงคโปร์) ตัวเลขดังกล่าวนี้ยิ่งจะเชื่อถือได้ โดยเฉพาะตัวเลขนี้ไม่ได้ให้คำอธิบายว่า ได้เอาอะไรมาเป็นมาตรฐานในการคำนวณ เพราะฉะนั้นเราไม่สามารถที่จะเชื่อถือได้ ในปี 1978 หนังสือ *Asian Survey* ได้วิจารณ์ไว้ว่า

เขมรประสบอุทกภัยทั่วทั้งประเทศ และต้อง

²⁶ McCormack, *Ibid.*

²⁷ McCormack, *Ibid.*; Laura Summers "Cooperatives in Democratic Kampuchea", A paper for Conference on Kampuchea in Chiang Mai, Thailand, 11-13 August 1981.

²⁸ *FEER Year Book 1978*, p. 158.

เผชิญกับพายุไต้ฝุ่นร้ายแรงที่สุกรอบ 70 ปี
ผ่านมา ทำให้เกิดน้ำท่วมอย่างรุนแรง
ประเด็นเหล่านี้ควรจะกระทบกระเทือนการ
ผลิตให้ต่ำลงอย่างแน่นอน การประเมินของ
รัฐเซียอาจจะถูกต้องกว่าที่ว่า ผลผลิตทาง
เกษตรได้มีไม่ถึงร้อยละ 60-70 ของก่อนปี
1970 อย่างไรก็ตาม เขมรไม่เคยส่งข้าว
ออกเป็นจำนวน 500,000 ตัน... เหมือนใน
ปลายยุคของสีหนุ ถึงแม้จะมีการใช้แรงงาน
อย่างมหาศาลในการแก้ปัญหาการผลิตข้าว
ก็ตาม

ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งออกของประเทศ
เขมรในยุคที่ปรากฏใน *Far Eastern Eco-
nomic Review* ของรายงานประจำปี 1978
และ 1979 ซึ่งขัดแย้งกันเองอย่างน่าสมเพช อาทิ
เช่น รายงานของปี 1978 ได้อ้างว่า สำหรับปี 1977
สินค้าส่งออกของเขมรไปสู่ฮ่องกงและสิงคโปร์คือ
ข้าว ยางพารา ไม้ มีราคาเท่ากับ 307,791 ล้าน
เหรียญอเมริกัน²⁹ แต่ใน *Year Book* ของปี
1979 ได้เปลี่ยนตัวเลขของสินค้าส่งออกในปี 1977
นั้นเป็น 580,000 ล้านเหรียญอเมริกัน³⁰ ตัวเลข
สำหรับปี 1978 นั้นไม่มี

การขัดแย้งก็เกิดขึ้นอีกเมื่อข้อมูลบ่งว่า เขมร
ได้ส่งข้าวออกในปี 1978 เป็นจำนวน 150,000 ตัน
โดยไม่ให้ราคา นอกจากนี้ในบทความเดียวกัน
ผู้เขียนได้อ้างว่าในปีเดียวกันนั้น รัฐบาลเขมรได้
ผูกกับรัฐบาลไทยอย่างไม่เป็นทางการว่า จะส่ง

ข้าวออกในปีนั้นเป็นจำนวน 600,000 ตัน อย่างไร
ก็ตาม ผู้เขียนบทความก็ยอมรับว่าข้อมูลของเขา
เป็นการประเมินอย่างคร่าว ๆ เพราะว่ารัฐบาล
เขมรไม่แดงตัวเลขออกมาอย่างเป็นทางการ แต่
สิ่งที่สำคัญก็คือ ผลกระทบต่อผู้ผลิต

ถึงแม้จะคิดได้ว่าการเก็บเกี่ยวในปี 1977
ประสบความสำเร็จ และแหล่งข่าวจากผู้สังเกต
จะกล่าวว่าคุณเขมรในแถบภาคตะวันออกเฉียง
เฉียงใต้มีกินเพียงพอ แต่ผู้สังเกตจากตะวันตก
ก็บ่นกันเป็นเสียงเดียวว่าไม่มีอาหารเพียงพอ
ได้อาหารเป็นเพียงข้าวอย่างเลวสองสามต่อ
วัน ซึ่งเป็นสิ่งที่แตกต่างกับค่าของพอลพต
ผู้สังเกตเหล่านั้นอ้างด้วยว่า มีผู้คนอดอยากล้ม
ตายเพราะขาดอาหารกันมาก การเริ่มต้น
การส่งข้าวออกของเขมรอาจจะเป็นเหตุที่ทำให้
ให้มีการปันส่วนอย่างเข้มงวดก็ได้³¹

สเตฟโก สตามิก สมาชิกในคณะยูโกสลาเวีย
ที่เดินทางไปเยือนเขมรในเดือนมีนาคม 1978
เขียนไว้ว่า “ทุกอย่างได้ทำไปเพื่อเพิ่มปริมาณ
การเก็บเกี่ยวข้าว ประชาชนมิได้หิวไทย แต่เขา
อาจจะไม่มีความสุขมากนัก” เขาได้เล่าว่าเขาได้
เห็น “คลองชลประทานยาวหลายกิโลเมตร เชื้อน
ดินขนาดใหญ่ 17 เชื้อน และนาที่เขียวชอุ่มกลาง
หน้าแจ้ง นายบางแห่งมีการเก็บเกี่ยวข้าวได้ถึงปีละ
สามครั้ง เรามีโอกาสเห็นว่า ไม่มีการหิวไทยอีก
แล้วในเขมร”

แต่การประเมินโดยทั่วไปของเขามีว่า “ราคา

²⁹ *FEER Year Book 1978*, p. 158.

³⁰ *FEER Year Book 1979*, p. 160.

³¹ *FEER Year Book 1978*, p. 150.

ของอิสรภาพนั้นมันสูงเกินไป”³²

อย่างไรก็ตาม ภายในปี 1978 ภาพพจน์ การประสบความสำเร็จของเขมรก็เริ่มสลายตัว ผู้ตั้ง กัยไม่ว่าในเมืองไทยหรือในเวียดนามจะพากันพูดถึง การขาดแคลนอาหารและความหิวโหยแต่ไม่ถึง กับอดอยากโดยไม่ซัดกัน จากการสัมภาษณ์ของ ผู้เขียนเองในค่ายผู้ลี้ภัยที่สุรินทร์ การมีอาหาร เพียงสองมื้อต่อวันเป็นของธรรมดา แต่ในเวลา เดียวกัน ในช่วงเวลาทำงานต่อวันซึ่งอาจจะยาวนานถึง 13 ชั่วโมง การปันส่วนเข้าไม่เคยจะพอ เพราะแต่ละคนจะได้เพียงสองกระป๋องนมต่อวัน ชีวิตในสหกรณ์เป็นชีวิตที่เคร่งครัดต่อวินัย และ ในบางแห่งระบบของเขมรแดงได้ส่งผลกระทบกระ เทือนความสัมพันธ์ทางครอบครัว อาทิเช่น บาง ทีเด็กจะถูกเอาตัวไปทำงานในนา และที่โรงงาน ต่าง ๆ ริชาร์ด คัตแมน ซึ่งไปเยือนเขมรในปี 1978 พร้อมมัลคัม กัลด์เวล ได้เขียนถึงคำนี้ เกี่ยวกับบ้านช่องที่อยู่อาศัยในสหกรณ์ แต่ได้แสดง การไม่เห็นด้วยต่อการใช้แรงงานเด็กตั้งแต่อายุ 7-8 ขวบ³³ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวข้องกับที่ได้จากผู้ลี้ภัย

อย่างไรก็ตาม เราอาจจะสรุปได้ว่า หลังจากสาม ปีของระบบของ “คอมมิวนิสต์เกษตรกรรมเขมร” แม้ผลผลิตได้เพิ่มขึ้นเป็นบางครั้งบางคราว แต่

จากการเรียกร้องส่วนเกินจากศูนย์กลาง ซึ่งเป็น การเรียกร้องที่สูงเกินกว่าที่ประชาชนชาวเขมรและ ผู้นำบางส่วนภายในรัฐบาลเองจะรับได้ แต่สำหรับ ประชากรเขมรส่วนมากแล้ว เห็นว่า “วิธีของ พอลพต” ในการแก้ปัญหาอาหารเป็นวิธีการที่ไม่มี ีใครทนได้

ความไม่พอใจ ความกตัญญู ความลำบาก ความหิว ความหวาดกลัว และความตายของผู้ผลิต และผู้ปฏิบัติงาน เป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ลี้ภัยอพยพ ทะลักออกมาในเมืองไทยและเวียดนาม เหตุผล เบื้องหลังของการกบฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในตะวันออก และเหตุผลเบื้องหลังการพยายาม ที่มีการก่อการรัฐประหารเกือบเก้าครั้ง³⁴ เหตุ การณ์เป็นขบวนการภายในเหล่านี้ เกิดขึ้นในระหว่างปี 1977-1978 ซึ่งมีการกวาดล้างภายในพรรคโดย หน่วยทหารที่สนับสนุนศูนย์กลาง การเกิดฝ่าย คำอันเนื่องมาจากนโยบายของศูนย์กลางเริ่มจะ ไร้เหตุผลและล้มเหลว นั้น ไม่ใช่มีเพียงการล้ม เหลวของความไร้ประสิทธิภาพของฝ่ายปฏิบัติงาน เท่านั้น แต่มาจากนโยบายที่เรียกร้องการปฏิบัติที่ ไม่สามารถที่จะทำได้ด้วย การกวาดล้างภายในได้ เข้มข้นขึ้น เพื่อที่จะกำจัดฝ่ายใดก็ตามที่แสดงการ

³² Slavko Stanic, "Kampuchea, Socialism with a Model", *Socialist Thought and Practice*, Belgrade, 1978, pp. 69, 68 อ้างใน McCormack "The Campuchea Revolution 1975-1978."

³³ Richard Dudman, *Sydney Morning Herald*, 26 September 1978

³⁴ Ben Kiernan, "Conflict in the Kampuchean Communist Movement" *Journal of Contemporary Asia* vol. 10, 1/2, 1980.

ไม่เห็นด้วย หรือใครก็ตามที่เพียงแค่เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากศูนย์กลางที่กำลังทำลายการปฏิวัติ ผู้นำต่าง ๆ และผู้โต้แย้งกับบัญชาของเขาในเขตตะวันออกเฉียงเหนือ พระตะบองส่วนหนึ่งของฟุเต (เสียมราฐและเกาะกง) ในเขตตะวันออก (เปริเวียง, สวายเวียง และบางส่วนของกำปงจามและการคือ) โคนกวาล้างอย่างเบ็ดเสร็จ ในหลายกรณี การกวาดล้างไม่ใช่เป็นเพียงแต่การจับกุมและสังหารผู้นำที่ก่อกบฏหรือถูกกล่าวหาว่าก่อกบฏโดยไม่มีมูลความจริงเท่านั้น แต่การกวาดล้างจะกระทบกระเทือนไปถึงผู้โต้แย้งกับบัญชาของเขาด้วย อย่างเช่น ผู้บังคับบัญชาทางทหารเพื่อนฝูง และสมาชิกครอบครัว ถึงแม้การจำกัด "ซำศึก" ภายในพรรคและภายในรัฐบาลประชาธิปไตยกัมพูชาได้เริ่มจากปี 1970-1973 ซึ่งการสังหารผู้ปฏิบัติงานที่ "นิยมเวียดนาม" (ในปี 1975 ฮูยวน รัฐมนตรีมหาดไทยโค่นจับและสังหาร)³⁵

อาจจะเพราะว่าเวียดนามได้คัดค้านการโยกย้ายประชากรจากเขมรตั้งแต่แรกมาแล้ว ความรุนแรงภายในได้เพิ่มขึ้นอีกหลายเท่า หลังจากปี 1977 เมื่อฮูนิม รัฐมนตรีข่าวสาร และทุกพจน รัฐมนตรีกระทรวงแรงงานโค่นควบคุมและได้หายไป³⁶ ในปีเดียวกันนั้น รองประธานของรัฐสภานิมโรส ซึ่งมีข่าวว่าได้เริ่มขบวนการต่อต้านกลุ่มพอลพตในเดือนกรกฎาคม 1977 หลังจากที่เข

โคนกล่าวหาว่าเป็น "เอเย่นต์ของเวียดนาม" ก็โดนจับกุมและถูกสังหาร³⁷ มีข่าวว่า รองประธานาธิบดีคนแรกถูกฆาตกรรมในระหว่างที่เขานำการกบฏในเขตตะวันออก ในเดือนพฤษภาคม 1978 นายวอนเว็ท รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจได้ "ฆ่าตัวตาย" หลังจากที่ประสบผลสำเร็จในการเป็นผู้นำตัวรัฐประหารในเดือนพฤศจิกายน 1978³⁸

รัฐบาลใหม่เฮงสัมรินได้ให้รายชื่อของผู้ที่โดนจับกุมและถูกสังหารอีก คือเชิงอันประธานกรรมการอุตสาหกรรม นน สู้ออน ประธานกรรมการเกษตรกรรม (ทั้งสองซึ่งมีตำแหน่งเท่าเทียมรัฐมนตรี) ที่โดนจับกุมและสังหารใน "ค่ายสังหาร" ไครตเส็งโนพนมเปญ

นี่เป็นเพียงรายชื่อของบุคคลสำคัญ ๆ นักปฏิวัติเขมรที่ได้ต่อสู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ล้มล้างเป็นสังคมที่ศิวิล แต่มีความคิมและจุดประสงค์แตกต่างกับกลุ่มของพอลพต, เอียงสาร์ซอนซัน และภรรยาของคนทั้งสาม คนที่ได้ขึ้นขึ้นมาคุมอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ เป็นการต่อต้านนโยบายของกลุ่มที่มีลักษณะซ้ายจัด ซึ่งจะทำลายแทนที่จะสร้างสรรค์การปฏิวัติ การกล่าวหาว่าบุคคลเหล่านี้รับใช้เวียดนามเป็นส่วนใหญ่เป็นการกล่าวหาที่ไม่มีพื้นฐานทางความจริง ภัยจากเวียดนามสำหรับผู้นำหลายคนในเขมรเป็นสิ่งที่พวกเขาสำนึกได้อยู่ แต่พวกเขาไม่เห็นด้วยกับยุทธวิธีและแนวทางต่อต้านเวียดนามในกรณีสร้างชาติ แนว

³⁵ Kiernan "Conflict."

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Asiaweek*, 26 January 1979

³⁸ Roland Paringaux, *Le Monde*, 2 June 1979.

ทางทางสังคมนิยม การปฏิวัติ จนกระทั่งการปกป้องประเทศชาติของพลพรรค ในที่สุด การทำลายล้างของผู้นำต่าง ๆ ในตะวันออกเฉียงเหนือได้ทำให้ผู้ปฏิบัติงานจนถึงชาวไร่ - ชาวนาจนไม่สามารถที่จะยอมรับกลุ่มพลพรรคได้ เช่นเดียวกันกับในตะวันออก (ปี 1978) เมื่อเขานั้นไม่สามารถที่จะดำเนินส่วนเกินตามใจทำให้ศูนย์กลาง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะพวกเขากำลังทำสงครามชายแดนกับเวียดนาม ศูนย์กลางได้ตั้งข้อกล่าวหาโดยปราศจากเหตุผลว่า ผู้นำในภาคนี้ไร้ประสิทธิภาพ มีลักษณะกบฏ และกลายเป็น “เอเย่นท์ของเวียดนาม” เฮงสัมวันผู้บังคับบัญชาเขตตะวันออกคนหนึ่งที่ได้นำทัพเขมรประทะกับเวียดนามหลายครั้งในปี 1977 ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ขายชาติ

ในที่สุด ผู้ที่ต่อต้าน “ลัทธิครองความเป็นเจ้าของเวียดนาม” ก็ตกอยู่ในสภาพที่ตัวเองจะต้องเผชิญกับความตายจากศูนย์กลาง หรือต้องเข้าข้างเวียดนามเพื่อที่จะเอาตัวรอด ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ใช่จุดประสงค์ของพวกเขาแม้แต่แรก

การล้างผลาญภายในเขมรและการซัดแย้งที่เข้มข้นระหว่างผู้นำจากศูนย์กลางกับผู้นำจากภาคต่างๆ ได้สร้างภาพพจน์ในสายตาของผู้นำเวียดนามว่า การปฏิวัติในเขมรกำลังอยู่ในขั้นตอนที่จะทำลายตัวเอง และทำลายการปฏิวัติในอินโดจีนทั้งปวง ตลอดเวลาเวียดนามไม่เคยคิดว่า การปฏิวัติของชาวเวียดนามจะสามารถประสบความสำเร็จได้โดยปราศจากความร่วมมือของการปฏิวัติในเขมร แต่สำหรับผู้นำเขมรเอง การปฏิวัติในเขมรจะไม่ประสบความสำเร็จถ้าอยู่ใต้ความต้องการของการปฏิวัติเวียดนาม ในที่สุดจุดยืนสองจุดยืนนี้ รวมทั้งความซัดแย้งระหว่างเวียดนามกับจีน ซึ่งทุกคนก็รู้ว่าเขมรได้มีความผูกพันอย่างใกล้ชิดติดกันกับจีน ได้นำไปสู่การแทรกแซงของจีนและถูกจีนครอบงำในที่สุด เพราะความล้มเหลวและการสลายตัวของการปฏิวัติเขมรเอง

ความซัดแย้งทางชายแดนเป็นเพียงประเด็นรอง แต่มันก็เป็นชนวนที่ได้นำไปสู่การบุกรุกและครอบงำของเวียดนามในเขมร

2

กัมพูชา - เวียดนาม : ปัญหาประชาชนชาติ

หลังจาก ที่ พวก คอม มิวนิสต์ ยึด อำนาจรัฐ กัมพูชา ได้ ใน เดือน เมษายน 1975 ก็ ได้ เกิด ความ สัมพันธ์ ชนิด ส่ง ผล กระทบ ก่อ กัน และ กัน ระหว่าง บัจจัย ภายใน กับ บัจจัย ภาย นอก ตลอด มา การ แก่ แก่น ค้ำ ค้ำ ความ อา มา ค มา ค ร้าย และการ ค่อ สู้ ช่ว ง ชิง อำนาจ ที่ ตาม คึก ช่ว ง แห่ง ชัยชนะ มานัน เกิด ขึ้น รวด เร็ว มาก และเป็น เครื่อง

สะท้อน ให้ เห็น ความ แยก ต่าง เกี่ยว กับ การ ทำ พันธมิตร ภาย นอก (ความ สัมพันธ์ กับ จีน เช่นเดียวกับ เวียดนาม) และ เกี่ยว กับ ยุทธศาสตร์ ในการ พัฒนา ประเทศ (การใช้ อำนาจ ปก ครอง ชนิด เค็ด ชาด หรือ จะ เป็ด ประเทศ ให้ กับ โลก ทุน นิยม บ้าง) การ กลับ เข้า มา ยิง พนม เป็ญ ของ ผู้ ปฏิบัติ งาน จำนวน มาก

ซึ่งเคยทำการร่วมกับพวกเวียคนามมาแล้ว ทำให้ปัญหาเพิ่มความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น

แม้ว่าปัจจัยต่างๆ ทางประวัติศาสตร์จะสร้างเงื่อนไขให้ความสัมพันธ์ในปัจจุบัน ระหว่างเวียคนามกับกัมพูชาเป็นสิ่งที่มีความสลับซับซ้อนอย่างยิ่งยวดก็ตาม แต่จะต้องตราไว้ว่าข้อความดังต่อไปนี้ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญไม่น้อย กล่าวคือ ในปี 1431 ราชอาณาจักรกบฏที่ทรงอำนาจได้ถึงแก่กาลพิพาทลง ความมั่งคั่งร่ำรวยต่างๆ ถูกปล้นสะดมจากทหารไทยในสมัยของเจ้าสามพระยา อาณาจักรเขมรซึ่งเคยครอบครองผืนแผ่นดินในเอเชียอาคเนย์มาแต่ก่อนมาตั้งอยู่แห่งความเสื่อมสลายและการชน่าล้างผลาญกัน โดยมิไทยและเวียคนาม ซึ่งเป็นอาณาจักรข้างเคียงพยายามช่วงชิงความเป็นใหญ่เหนือเขมร ในปี 1848 นักองคังได้รับการสถาปนาเป็นกษัตริย์เขมรองค์ใหม่ภายใต้ความยินยอมร่วมกันของไทยและเวียคนาม ซึ่งเป็นเครื่องหมายว่า กัมพูชาเป็นรัฐได้อิทธิพลของเพื่อนบ้านผู้ทรงอำนาจทั้งสอง บริเวณที่ราบลุ่มแม่โขงนั้นเพิ่งถูกยึดเอาไปจากกัมพูชา ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 นี้เอง อันเป็นยุคที่อาณาจักรเขมรอ่อนแออย่างยิ่ง

ในยุคอาณานิคม ฝรั่งเศสดำเนินนโยบายใช้เจ้าหน้าที่เวียคนามปกครองดินแดนกัมพูชา และสนับสนุนให้พ่อค้าเวียคนามทำการค้าตามเมืองต่างๆ ในกัมพูชา ซึ่งเท่ากับเป็นเครื่องเพิ่มความขมขื่นและเกลียดชังที่เขมรมีต่อเวียคนามยิ่งขึ้น พรรคคอมมิวนิสต์เขมรซึ่งก่อตั้งขึ้นในระหว่างทศ

วรรษที่ 30 ในที่สุดก็กลายเป็นขบวนการสังคมนิยม - ต่อต้านอาณานิคม ที่ถูกเวียคนามครอบงำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นพลังศักยภาพที่เหนือกว่า อันเนื่องมาจากจำนวนประชากรที่มากกว่าและสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้ากว่าของเวียคนาม เมื่อเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสแตกพ่ายและจำต้องถอนตัวออกไปนั้น การต่อสู้ของเวียคนามเห็นได้ชัดว่าได้ก้าวหน้าไปไกลมากจากการนี้ แต่ในกัมพูชาสีหนกลับได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้นำอำนาจ และสีหนักเริ่มทำการกวาดล้างพวกคอมมิวนิสต์ในเกือบจะทันที เห็นได้ชัดว่าชาวกัมพูชาไม่ค่อยจะเข้าใจประโยชน์ที่ได้รับจากสนธิสัญญาเจเนวาซึ่งตกลงกันในปี 1954 มากนัก เช่นเดียวกับเหตุการณ์ในปี 1973 สนธิสัญญาปารีสซึ่งมีผลให้อเมริกันถอนทหารจากเวียคนามเป็นเครื่องแสดงถึงความก้าวหน้าของการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมอเมริกาของเวียคนาม แต่ผลที่กัมพูชาได้รับคือ สหรัฐเบนเป้าหมายการทิ้งระเบิดมาเป็นดินแดนของกัมพูชาทั้งหมดแทน ยิ่งกว่านั้นเวียคนามยังขอให้พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาเจรจากกลงกับลอนดอน ซึ่งหมายความว่าให้ยุติการต่อสู้อย่างน้อยก็ชั่วคราว และเวียคนามยัง "สัญญา" กับสหรัฐในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงทั้งหมด ที่จะไม่ส่งอาวุธให้กับเขมรแดงอีกต่อไป ในขณะที่สหรัฐก็ให้สัญญาว่าจะยกเลิกการทิ้งระเบิด³⁹

ผู้นำคอมมิวนิสต์เขมรดูเหมือนจะมองว่า ข้อเสนอของเวียคนามนั้นไม่น่าไว้วางใจ และไม่

³⁹ Honda Katsuichi, ed; *Thinking about Relations between Vietnam, China and Kampuchea and Socialism* (in Japanese). quoted by McCormack, *op.cit.*.

สามารถมองเห็นว่าการเจรจาจากฐานะที่แข็งแกร่งกว่า เพื่อใช้เวลารวมกำลังและกลับเข้าสู่ใหม่ นั้นตามจริงแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อขบวนการทั้งหมดในทางตรงข้ามพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชากลับคัดสินใจเร่งทำการต่อสู้ด้วยอาวุธ ผลคือทั่วทั้งประเทศตกเป็นเหยื่อของการทิ้งระเบิดที่บ้าเถื่อนที่สุดตลอดสงครามอินโดจีน

เมื่อมองภาพทั้งหมด อาจจะทำให้ทักท้อไปได้ว่าชาวเวียดนามไม่เชื่อว่าพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาจะสามารถทำการปฏิวัติสังคมนิยมในกัมพูชาได้สำเร็จ โดยไม่ทำการที่เป็นอันตรายต่อการต่อสู้ทั้งหมดในอินโดจีน ส่วนพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาเองก็เขียนไว้ในหนังสือ *สมุดคำ* ซึ่งมีชื่อในทางเสียว่า ชาวเวียดนาม “คัดค้านการวิเคราะห์การแบ่งสังคมนิยมออกเป็นชนชั้นต่างๆ ของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา พวกมันอ้างว่ากัมพูชายังไม่บรรลุถึงขั้นตอนที่สังคมนิยมจะแบ่งออกเป็นชนชั้นต่างๆ พวกมันยืนยันว่า สังคมนิยมมีลักษณะอย่างเดียวกับสังคมนิยม... พวกมันยังต่อต้านแนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธร่วมกับการต่อสู้ทางการเมืองอีกด้วย”⁴⁰ ในขณะที่เป็นที่รู้กันทั่วไปว่า *สมุดคำ* เป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่ออันเลวร้ายของพรรคคอมมิวนิสต์

กัมพูชา ซึ่งสร้างและบิดเบือน “ประวัติศาสตร์”⁴¹ ขึ้นมาเอง ชาวเวียดนามกลับถือว่าสีห็นเป็นผู้นำกฎมพื้ที่ก้าวหน้ามาตลอด ในเวลาเดียวกับที่พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาถือว่าสีห็นเป็นสัญลักษณ์ของระบอบศักดินาที่ปฏิกริยา

อย่างไรก็ตาม เป็นความจริงที่ว่าในปี 1976 คอมมิวนิสต์เขมรและเวียดนามได้ร่วมมือกันขับไล่อเมริกัน แต่ความยุ่งยากที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในอดีตกียังคงหลงค้างอยู่ในรูปของความกลัวและความเกลียดชัง ที่ชาวกัมพูชามีต่อชาวเวียดนาม ความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนยิ่งขึ้นจากปัญหาเส้นแบ่งเขตแดน และปัญหาที่สำคัญกว่านั้นอีกปัญหาหนึ่ง นั่นคือความสัมพันธ์ใหม่ของรัฐปฏิวัติทั้งสองจะมีสภาพ “พิเศษ” ดังที่เวียดนามเสนอ อันมีนัยถึงการใช้ทรัพยากรร่วมกัน หรือบางทีอาจจะเป็นการพัฒนาโครงการลุ่มแม่น้ำโขงร่วมกัน หรือเป็นความสัมพันธ์ในแบบ “ธรรมคา” อย่างที่พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาต้องการ⁴²

แต่กระนั้น การกวาดล้างผู้ปฏิภักงานพรรคซึ่งเคยสัมพันธ์กับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนก่อนก็เริ่มขึ้นก่อนหน้านั้นมาก คือเกิดขึ้นในระหว่างปี

⁴⁰ *Black Paper, Facts and Evidences of the Acts of Aggression and Annexation of Vietnam Against Kampuchea*, English; September 1978, pp. 24-25. หนังสือนี้เป็นการ์โจมตีเวียดนามอย่างสาโรเลว โดยมีพื้นฐานอยู่กับการเขียนประวัติศาสตร์ขึ้นใหม่หมดของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา และกระทั่งประวัติศาสตร์ของพรรคเอง

⁴¹ สำหรับการศึกษาและกาวิเคราะห์ทางการเมืองต่อ *สมุดคำ* ดู Serge Thion, “Ingretude of the Crocodiles, The 1978 Cambodian Black Paper” *Bulletin of Concerned Asian Scholars*; 12: 4, 1980.

⁴² ดู *Southeast Asia Chronicle*: 64, (September-October, 1978).

1972-1973⁴³ เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นอีกหลังจาก การสถาปนาระบบอบกัมพูชาประชาธิปไตยได้ไม่นาน แต่ความรุนแรงของการกวาดล้างนี้เกิดในเดือนสิงหาคม 1976 ซึ่งในช่วงนี้พวกที่โค่นด้วย ไม่เพียงแต่ได้แก่บรรดาภคิศจนสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเท่านั้น พอลตอนปลายปีเดียวกันนี้ ฝ่ายบริหารของเขตกะวันออกทั้งหมด ซึ่งเคยร่วมมือกับเวียดนามในช่วงก่อนหน้าปี 1975 ก็พลอย โคนไปด้วย⁴⁴

ควรทึ่งข้อสังเกตไว้ด้วยว่า ตามจริงแล้วการ กวาดล้างนี้เกิดขึ้นพร้อมกับชัยชนะของเต็งเสี่ยวผิง ในประเทศจีน ดิศจนมาด้วยการกลับขึ้นสู่อำนาจ ภายในกลุ่มผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาของพอล พต หลังจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชา กับเวียดนามก็ตกต่ำเสื่อมทรามลงอย่างเห็นได้ชัด อย่างที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การกวาดล้างผู้ปฏิบัติงาน ของพรรคนี้เกิดขึ้นอย่างรุนแรง นั่นคือมี สมาชิกคณะกรรมการกลางพรรคอย่างน้อยห้าคน ถูกจับและถูกสังหาร พร้อม ๆ กับผู้บัญชาการ ทหารจำนวนมากและผู้ปฏิบัติงานทางการเมืองอีก นับพันคน นายกาเรธ ปอร์เตอร์กล่าวว่า รัฐ มนตรีต่างประเทศจีน ได้กล่าวคำปราศรัยยกย่อง ความสำเร็จของกัมพูชาเป็นพิเศษเมื่อเดือนกรกฎ-

าคม 1977 ที่ได้กำจัดบรรดาผู้ที่เป็น "นักสังคมนิยม" ไปเสียได้ หรืออีกนัยหนึ่งได้กำจัดพวก ที่มีแนวโน้มเอียงไปทางเวียดนาม⁴⁵ ไม่ว่าจะ เป็นจริงหรือเป็นแค่จินตนาการก็ตาม

พร้อมกันนั้น ก็มีการปลุกระดมต่อต้านเวียดนาม ในระดับที่มากอย่างไม่น่าเชื่อเกิดขึ้นทั่วประเทศ กัมพูชา ทำให้ผู้ที่มีเชื้อสายเวียดนามกว่า 260,000 คนต้องอพยพข้ามเขตแดนไปยังเวียดนามในฐานะ ผู้ลี้ภัย⁴⁶ แหล่งข่าวเดียวกันนี้อ้างด้วยว่า ประชาชนกว่า 1,250,000 คน ได้ถูกโยกย้ายจากบริเวณ แถบชายแดนตะวันออก บางทีอาจเป็นได้ว่าตัวเลขนี้มาจากหลักฐานของฝ่ายเวียดนามและอาจจะเกินจริง แต่ดูเหมือนว่าแนวโน้มของสิ่งที่เกิดขึ้น จะไม่ใช่สิ่งเกินจริง

จากปลายปี 1976 จนถึงต้นปี 1977 หลัก ฐานต่าง ๆ จำนวนมากทำให้หลายฝ่ายเห็นพ้องกัน ว่ากัมพูชาเป็นฝ่ายกระทำการชั่วร้ายกว่าร้ายต่อ เวียดนาม การบุกรุกครั้งที่ร้ายแรงที่สุดของทหาร เขมรแดงเกิดขึ้นในเดือนพฤษภาคมและกันยายน 1977 นักหนังสือพิมพ์ตะวันตกและผู้เขียนซึ่งไป เยือนแถบชายแดนค้ำเวียดนามหลังจากการโจมตี รายงานว่า เบ้าหมายและผู้ตกเป็นเหยื่อไม่ใช่ทหาร แต่เป็นชาวบ้านธรรมดา รวมทั้งผู้หญิงและเด็ก

⁴³ Gareth Porter, "China and Vietnam: Asian's New Cold War" *the Nation*, November, 1978.

⁴⁴ Ben Kiernan, "Kampuchea's Eastern Zone," *op. cit.*.

⁴⁵ Porter, "China and Vietnam," *op. cit.*

⁴⁶ Wilfred Burchett, "Vietnam-Kampuchea Realities," *Forum: Indochina Special*, 1978.

ด้วย⁴⁷ นายัน จันดา แห่งนิตยสาร*ฟาร์ อีสเทิร์น* และโรแลง ปาแรงโกซ์แห่ง*เลอโมนด์* เป็นสองนักหนังสือพิมพ์ซึ่งได้ไปเยือนแถบชายแดนเวียดนาม ทั้งสองทั้งเขียนเล่าเหตุการณ์และบอกกับผู้เขียนเป็นการเฉพาะถึงการล้างผลาญที่ทหารเขมรแดงทำเมื่อรุกเข้าไปในเขตจังหวัดเทียนนิงห์ของเวียดนาม ทำลายชุมชนในเขตเศรษฐกิจใหม่ที่เพิ่งก่อตั้งขึ้นและฆ่าฟันคนในนั้น

คีซิง คอนเทมปอรารี อาชีฟต์ รายงานย่อถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ในระหว่างปี 1977 ถึงกัน

สถานการณ์ ได้ตกต่ำเสื่อมทรามลงอย่างสิ้นเชิงตั้งแต่เดือนมีนาคม 1977 เป็นต้นมา เอกสารทางการเวียดนามซึ่งตีพิมพ์เมื่อวันที่ 6 มกราคม 1978 อ้างว่า กองกำลังกัมพูชาบุกเข้าไปในจังหวัดเทียนเกียงและอันเกียงของเวียดนามเมื่อวันที่ 15-18 และ 25-28 มีนาคม 1977 ลักเข้าไปถึงเกือบ 100 กิโลเมตรจากชายแดนถึงทีนฮ์เบียน กองกำลังที่เข้มแข็งของกัมพูชา โจมตีประธานอย่างพร้อมเพรียงค่อที่ตั้งของกองทหารเวียดนาม และหมู่บ้านตามชายแดนในอันเกียงระหว่างวันที่ 30 เมษายนถึง 19 พฤษภาคม ทำให้พลเรือนตายไป 222 คน และยังบินถล่มเมืองจิวชุก็อก ซึ่งเป็นเมืองหลวงของจังหวัด เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม รายงานนี้สอด

คล้องกับผู้สัมภาษณ์ชาวเวียดนาม ที่ออกไปถึงประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย ซึ่งกล่าวว่าพลเรือนถูกโยกย้ายออกจากชายแดนเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม และจากจิวชุก็อกในวัดถัดมาหลังจากที่ทั้งสองเมืองนี้ถูกยิงถล่ม...

ตามรายงานเอกสารของฝ่ายเวียดนาม การต่อสู้เกิดขึ้นเป็นพัก ๆ ตีค่อกันจนถึงกลางปี 1977... การต่อสู้มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในช่วงหลังของเดือนกันยายน พัฒนาการนี้เกิดพร้อมกับที่พลพรรคเขมรแดงเป็นนายกรัฐมนตรีและการเดินทางไปเยือนจีนกับเกาหลีเหนือ เอกสารฉบับลงวันที่ 6 มกราคม 1978 ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรายงานฝ่ายสืบราชการลับของสหรัฐกล่าวว่า จากวันที่ 24 กันยายนเป็นต้นมา กองกำลังกัมพูชารวมทั้งสันสี่กองพลได้รุกโจมตีอย่างค่อเนื่องตามชายแดนของจังหวัดเทียนนิงห์ และพลเรือนกว่า 1,000 คนถูกฆ่าหรือได้รับบาดเจ็บ⁴⁸

ควรจะกล่าวเพิ่มเติมด้วยว่า การที่เวียดนามเชิญบรรดานักหนังสือพิมพ์เข้าไปดูเหตุการณ์ชายแดนเป็นเครื่องชี้ว่า ความขัดแย้งกับกัมพูชาได้ถึงระดับที่ไม่อาจปล่อยให้เกิดขึ้นค่อ ไปได้อีกแล้ว และเกือบจะเหมือนเครื่องเตือนล่วงหน้าให้โลกรู้ว่าสงครามจริง ๆ เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะเมื่อความสัมพันธ์ของเวียดนามกับจีนกำลังมีแนวโน้มกลายเป็นความขัดแย้งทางทหารตามชาย

⁴⁷ สำหรับรายงานเกี่ยวกับการทำทารุณโหดร้ายภายในเวียดนาม ดูตัวอย่างการรายงานในระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม 1977 และมกราคม 1978 ในบทความของ R. Pringuax, ใน *Le Monde*; N. Chanda, *Far Eastern Economic Review*; Francois Nivalon, *Le Figaro* และใน *Mynishi Shim-bun*.

⁴⁸ *The Keesing's Contemporary Archives*, No. 29269, 27 October 1978.

ชายแดนค้ำเหนื่อของเวียคนาม

ณ จุดเดียวกันนี้เองรัฐบาลพมเปญได้เริ่มรณรงค์นโยบายชาตินิยมจัดโดยใช้อุคมการคลังชาติคลังเผ่าพันธุ์เขมร ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในรัฐ “สังคมนิยม” ตัวอย่างเช่น ในเมื่อกาซินเคโมแคตติก กัมพูเซียซึ่งตีพิมพ์ในพมเปญเมื่อปี 1978 ระบุว่าระบอบพอลพตอ้างว่าประเทศคนมีประชากรเป็นชาวเขมรดั้งร้อยละ 99 แต่เจีร์เจเทียนอ้างว่า “ระบอบพอลพตปิดปากกบฏกั้ทั้งการดำรงอยู่ของประชากรชาวจาม (จำนวนระหว่าง 500,000—700,000 คน) คนจีนและคนเขมรที่มีเชื้อจีนอีกนับแสนคน กลุ่มผู้มเชื้อชาติพม่าและลาวกลุ่มเล็ก ๆ พวกชาวเขาและพวกที่มีเชื้อสายเขมรปะปนกันไม่มากนักอื่น ๆ (เช่น พวก กวย, เปีย ฯลฯ) เพื่อหลอกว่าเป็นประเทศสงบสุขที่ไม่มีเรื่องเคือครันจาก ปัญหาชนกลุ่มน้อย”⁴⁹

เป็นของแน่วว่าเป้าหมายสำคัญของ “ลัทธิชาตินิยม” ของพรรคคอมมิวนิสต์เขมรก็คือ การโฆษณาชวนเชื่อโจมตีเวียคนามซึ่งประมวลอยู่ในหนังสือสมุคคำหนา 100 หน้าเล่มนั้น คงจะมีประโยชน์อยู่บ้าง ที่จะพูดถึงประเด็นบางอย่างในหนังสือเล่มนี้ เพราะนักศึกษาไทยบางคนและกระทั่งพวกฝ่ายซ้ายถึงกับจับเอา “โฆษณาชวนเชื่อ” นั้นมาเป็น “สัจจะ” อย่างไรก็ดี

ประการแรก สมุคคำกล่าวว่ในปี 1976 ชาวเวียคนาม “ด้วยความเป็นนักผจญภัย ได้ครอบครองโคจีนไซน่า (เวียคนามภาคใต้) “แถบ

จังหวัดสาเทียน และรั้งเกยไว้แล้วในทางปฏิบัติ” เช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ที่มีชื่อเป็นภาษาเขมรด้วยเหตุที่ว่ามันถูกยึดไปจากกัมพูชา⁵⁰ อาจจะด้วย ความ คลุ่ม คลั่ง ที่น่า ประหลาดบางอย่างของระบอบพอลพตที่ทำให้ละเลยข้อเท็จจริงที่ว่า “นักผจญภัย” นี้ไม่ใช่ชาวเวียคนาม แต่เป็นคนจีนอพยพหนีราชวงศ์แมนจู และผู้นำชาวจีนเหล่านี้เองที่ได้รับพระราชทานที่ดินในบริเวณที่ค่อยพัฒนา และมีประชากรน้อยจากกษัตริย์ สมุคคำยังพูดต่อไปว่า “ประชาชนชาวกัมพูชาทั้งชาติได้ต่อสู้กับเวียคนามผู้บุกรุกและพยายามกลืนชาติ” เสมอมา แต่สิ่งที่น่าจะเป็นก็คือ มันยังเป็นเพราะบรรดาเจ้าชายในราชวงศ์เขมรที่มักจะต่อสู้เพื่อแย่งบัลลังก์กันเอง เรียกร้องให้ทั้งทางฝ่ายไทยและพวกซ้ายเข้าไปแทรกแซงกัมพูชา

หนังสือพื้นฐานชิ้นต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นของกาตี, ฮอลหรือเซเคต์ล้วนแต่ยืนยันในประเด็นนี้ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ผู้นำคอมมิวนิสต์กัมพูชาทำก็คือ วาภาพเวียคนามที่ “กร้าวราว” ที่ “กลืนอาณาเขตของประเทศอื่น ผนวกเอาอาณาจักรจามปา (1471-1693) และอาณาจักรกัมพูชากรอม” สมุคคำอ้างว่พวกจามถูกเวียคนามทำลายไปอย่างสิ้นเชิง ลอพิจารณาข้ออ้างนี้ ประการแรก เป็นเรื่องชวนหัวที่ถือเอาอาณาจักรนี้เป็น “ประเทศ” เพราะจนกระทั่งในคริสต์ศวรรษที่ 18 ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่าประเทศในความหมายสมัยใหม่ก็ยังงไม่เกิดขึ้น ประการที่สอง สมุค

⁴⁹ Thion, “Cambodian Black Paper” *op. cit.*

⁵⁰ ดู *Black Book*, p.4.

คำคือเอาความสะกดในการละเลย ข้อเท็จจริงที่ว่า ระบบพอลพต ได้พยายามอย่างเป็นระบบในการ กวาดล้างชุมชนอิสลามมิกจาม จากคำให้สัมภาษณ์ เมื่อไม่นานมานี้ ของจามซาคิมซึ่งเป็นผู้นำของพวกเขา จามเพียงระบุว่า มีพวกจามเพียง 200,000 คน (จากจำนวน 500,000 คน) ที่เหลือรอดมาได้จากการประหัตประหารและความอดอยากยากแค้นในสมัยพอลพต คูเหมือนระบบพอลพตยังได้พยายามทำลายวัฒนธรรมจามอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกัน เพราะในบรรดาสหรั่วฯ 113 แห่งที่มีอยู่ก่อนหน้าปี 1975 นั้น ปัจจุบันเหลืออยู่เพียง 20 แห่งเท่านั้น ส่วนใหญ่ถ้าไม่ถูกทำลายก็ถูกแปลงให้เป็นโกดังเก็บของไป⁵¹ แหล่งข่าวอีกแห่งหนึ่งยืนยันว่าชุมชนจามถูกแยกย้ายให้กระจัดกระจายออกไป พวกเขาไม่ได้รับอนุญาตให้สวมหมวก พุศภาษาจาม หรือใช้ชื่อที่เป็นจามอีกต่อไป⁵²

ตลอดสมศตวรรษที่แล้ว อะไรที่เวียดนามทำ ล้วนแต่เป็น "นักขยายอำนาจ" ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามในต้นต้นปี 1977 นั้นเอง ระบบพอลพตก็เริ่มเตรียมการเพื่อทำสงคราม คูเหมือนจะไม่ใช้สงครามประชาชาติ หากแต่เป็นสงครามรุกราน จากการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ เบิกเผยว่า ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาและผู้ปฏิบัติงานพรรค ตามท้องถิ่น โดยเฉพาะทางเขตตะวันออก กำลังเตรียมทำสงครามเพื่อการ "ปลดแอก" ประชาชน

เขมร ไม่เพียงแต่ในเขตเวียดนามเท่านั้น หากยังรวมเอาคนที่มิใช่เขมร ในตอนใต้ของภาคอีสาน (สุรินทร์และศรีสะเกษ) ด้วย⁵³ มีการเกณฑ์คนหนุ่มสาวเข้ากองทัพ สุวรรณเรธ ซึ่งตอนนั้น (1978) อยู่ในหน่วยการผลิตถั่วที่เสียมเรียบ เล่าว่าผู้ปฏิบัติงานพรรคบอกให้เตรียมตัวโจมตีไทยเพื่อเอาดินแดนเขมรในเขตไทยคืน⁵⁴

สินเองเบื่อกเผยถึงแผนการของพวกเขาเขมรแดง ว่า

...หลังจากปี 1975 เขมรแดงพยายามพิชิต บางส่วนของดินแดนที่เรียกว่า เขมรกรรม และทำการทารุณเหยียบซ้ำกับชาวเวียดนาม ทั้งพลเรือนหญิงชายจำนวนมาก...

รัฐบาลพอลพตไม่ยอมรับข้อตกลงสันติภาพที่เวียดนาม (ในปี 1976 และอีกครั้งในปี 1978) โดยรัฐบาลที่ซานฮวนเซนต์โฮลอสครั้ง... ในปี 1978 เขียวสัมพันบอก ข้าพเจ้าว่า ในเรื่องเกี่ยวกับสงครามกัมพูชา-เวียดนามนั้น ทหารของเขา "หยุดไม่ได้" เมื่อใดก็ตามที่พวกเขามองเห็นต้นตาลในดินแดนเขมรกรรม ทหารที่รักชาติเหล่านั้นไม่สามารถหักห้ามใจตัวเองไม่ให้ข้ามเขตแดน และรุกขึ้นไปข้างหน้า "จนกระทั่งพวกเขาไปจนถึงแหล่งต้นตาลเขมรคันสุดท้าย"

51 Alan Dawson, "Religion Revives in Cambodia", *Focus* August 1981.

52 Kiernan สัมภาษณ์ผู้ลี้ภัยจากเขตตะวันออกในกัมพูชา, *op. cit.*,

53 การสัมภาษณ์ของ Kiernan, "New Light on the Origin of the Vietnam-Kampuchea Conflict," *Bulletin of Concern Asian Scholars*. 2:1, 1980.

54 *Ibid.*

ส่วนซอนเซ็น ซึ่งเป็นรองนายกรัฐมนตรี และรับผิดชอบด้านป้องกันประเทศ ก็อ้างว่า “กองทัพกัมพูชาที่รุ่งโรจน์ของเขา ถือว่าตนเอง สามารถรับมือกับทหารของเกียบ (เวียคนาม) ได้ อย่างสง่างาม ส่วนกองทัพของก๊กกุตร์ ปราโมช และเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ที่อ่อนกว่าเขื่อนั้นก็ยิ่ง ง่ายใหญ่”⁵⁵

แม้ว่าถ้อยคำของสีห์นุอาจจะมีสีสันมากไป บ้าง แต่ก็ไม่ใช่ว่านโยบายที่กลุ่มพลพรรคเล่าให้ สีห์นุฟังเมื่อคอนตันปี 1975 นั้นจะเป็นไปไม่ได้เสีย เลยทีเดียว อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ยังคงมีอยู่ว่า สิ่ง ที่พลพรรคและพวกพยายามทำในการรุกรานไม่เพียง แต่ต่อเวียคนาม แต่ต่อไทยในระดับที่น้อยกว่านั้น คืออะไร? คำอธิบายที่เป็นไปได้ประการหนึ่งน่า จะอย่างที่สุดที่ เฟลิกซ์ เซคเกอร์ ได้กล่าวไว้ นั่นคือ พวก เขาโจมตีเพื่อที่จะป้องกันการ “รุกรานที่หลีกเลี่ยง ไม่ได้” ไม่ว่าสิ่งนั้นจะมีอยู่จริงหรือเป็นเพียงจินตนา การก็ตาม ไม่ต้องสงสัยเลยว่าอาการประสาธน์ได้ ถูกโหมกระพือพัดให้โรตี่ช่วงยิ่งขึ้น จากความขัดแย้งภายใน และแน่นอน รวมทั้งสาเหตุจากจีน ซึ่งให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ในสิ่งที่กัมพูชากล่าว อ้าง ซึ่งทำให้ระบอบพลพรรคมีความเชื่อมั่นที่จะใช้ เหตุการณ์ภายในเป็นเครื่องแก้ไขเหตุการณ์ภายใน ซึ่งไม่มีทางแก้ไขในแง่ที่ว่า เวียคนามจะต้องถูก ปรณามว่าเป็นผู้ก่อเหตุทุกปัญหาของกัมพูชา ไม่ ว่าจะจะเป็นปัญหาทางสังคมหรือเศรษฐกิจ และคัง นั้นจึงควรจะต้องถูกโจมตี

แน่นอน ผู้เขียนไม่ได้กล่าวว่าเวียคนามนั้น ไม่สมควรที่จะถูกประณามเลย อย่างที่ได้กล่าวมา ก่อนหน้านี้แล้วถึงนโยบายของเวียคนามในช่วงระหว่งสงครามที่ว่าจะชนะและต่อสู้ร่วมกันกับเขมร นั้น เป็นไปตามอำเภอใจของฝ่ายเวียคนาม หลัง จากปี 1975 เวียคนามพยายามขอคืนดีและสถาปนาความสัมพันธ์ธนิก “พิเศษ” ในด้านเศรษฐกิจและสังคมกับกัมพูชา

หลังจากผ่านประวัติศาสตร์อาณานิคมแห่ง การถูกประเทศเพื่อนบ้านรุกรานดินแดนย่อมเป็นที่ คาดได้ว่า กัมพูชาย่อมจะหวังให้มีการตกลงใน เรื่องปัญหาเส้นเขตแดน ให้สันเรื่องสั้นราวกัน ไป ในปี 1967 กัมพูชาสามารถทำความตกลงนี้ได้กับ รัฐบาลชานอย และรัฐบาลแนวร่วมปลดปล่อย เวียคนามได้ ซึ่งเห็นด้วยที่ยอมรับเส้นเขตแดนที่ ดำรงอยู่ตามที่สีห์นุอ้างถึง แม้ว่าจะยังมีปัญหาเกี่ยวกับหมู่บ้านใน “เขตที่ยังคลุมเครือ” แต่อำนาจ อธิปไตยของกัมพูชาเหนือดินแดนเหล่านี้ ก็เป็นที่ ยอมรับ “ถ้าหากในทางประวัติศาสตร์ เคยอยู่ ภายใต้การบริหารของชาวกัมพูชา และมีเชื้อสาย เขมร”⁵⁶

ตามส่วนสำคัญของชายแดน อันเป็นบริเวณ ในจังหวัดเทียนนิษฐ์ของเวียคนามที่เชื่อมต่อกับทาง ตะวันออกของกัมปงจามของกัมพูชา ดินแดนที่ คลุมเครือแถบนี้ซึ่งกลายมาเป็นกรณีพิพาท ในระหว่งสงคราม ได้เพิ่มความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นจาก ข้อเท็จจริงที่ว่า คนเวียคนามได้อพยพโยกย้ายมา

⁵⁵ *New Times, Moscow, 1977.*

⁵⁶ *Southeast Asia Chronicle : 64.*

สร้างหลักประกันเพิ่มขึ้น ตามจริงแล้ว การอพยพโยกย้ายนี้ได้รับการสนับสนุนจากฝรั่งเศสในฐานะเป็นแหล่งสนองแรงงานสำหรับ ไร่ยางพารา ในกัมพูชา⁵⁷ ก่อนมาบริเวณนี้กลายเป็นเส้นทางลำเลียงสำคัญชื่อ “โฮจิมินห์” สำหรับคอมมิวนิสต์เวียดนาม โดยผ่านกัมพูชา และเป็นแถบที่ขบวนการแนวร่วมปลดปล่อยเวียดนามตั้งฐานที่มั่นกระจายอยู่ทั่ว สำหรับเป็นแหล่งพักพิงของพวกจระเข้ ซึ่งหนีมาหลบภัยจากการปฏิบัติการ “ค้นหาและทำลาย” ของอเมริกัน ซึ่งดำเนินการในช่วงทศวรรษที่ 60 จำนวนผู้คนมากมายที่เคลื่อนไปมาเช่นนี้ เชกแค้นเคืองแค้นทั้งเชกข่มจะกลายเป็นความสับสนและนำไปสู่ความขัดแย้งในอนาคต

ประชาชนมากมายที่อยู่กันตามชายแดน ทำให้ปัญหาหนักหน่วงยิ่งขึ้น ข้อตกลงปี 1967 ยอมรับการควบคุมของฝ่ายกัมพูชาเหนือเกาะแก่งต่างๆ ตอนเหนือของเส้นแบ่งเขตแดนของฝรั่งเศสที่เรียกกันว่าเบรวี แต่ความข้อนี้ไม่ได้ครอบคลุมกำหนดไปถึงข้อตกลงทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาดินแดนแต่อย่างใด เพียงแค่ประเทศไทยและเวียดนามขยายอาณาเขตทางทะเลออกไปเท่านั้น กัมพูชาก็จะเหลืออาณาเขตทางทะเลเป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีเนื้อที่เพียงนิดเดียว⁵⁸

การเจรจาขั้นต้นระหว่างรัฐบาลปฏิวัติทั้งสองในเดือนกุมภาพันธ์ 1976 ไม่สามารถบรรลุข้อตกลงใดๆ ได้ และดูเหมือนว่าจะมีการอ้างว่าควรยอมรับเส้นเบรวี เป็นเส้นเขตแดนสากลทางทะเล แต่ในปี 1977 ไม่มีพรรคไหนยอมรับดังนี้

อย่างไรก็ตาม เวียดนามยังคงเรียกร้องให้มีการเจรจาเพื่อตกลงกัน แต่เขมรแดงปฏิเสธอย่างเด็ดขาด ความล้มเหลวของการพบปะกันในปี 1976 จึงไม่ใช่สิ่งที่ก่อให้เกิดความประหลาดใจแต่อย่างใด แต่กระนั้น การจะเข้าใจอาการประสาทของกัมพูชาก็เหมือนจะต้องตรวจสอบให้ถึงรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ของมัน

ถึงปี 1977 ระบอบ “ชาตินิยม” ของพอลพตก็ทวีเสียงกรีกร้องดังยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน การปกป้อง “เผ่าพันธุ์” เขมรจากการถูกกำจัดกลายเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก และเป็นเนื้อหาของโครงการเขมรเขว่นเรือเรือยาม ในปี 1978 วิทยุกระจายเสียงของทางการเน้นถึงการต่อสู้ตามชายแดนในระหว่างปี 1977-1978 และดูเหมือนระบอบพอลพตจะเรียกร้อง “สงครามทำลายล้างชาวเวียดนามทั้งหมด”

ในแง่ของตัวเลข เราแต่ละคนจะต้องฆ่าคนเวียดนาม 30 คน....โดยใช้ตัวเลขทหารกัมพูชาหนึ่งคนต่อทหารเวียดนาม 30 คน แล้วจะมีชาวเวียดนามกี่คนต่อทหารกัมพูชา 10 คน? คำตอบจะต้องเป็น 300 คน และชาวกัมพูชา 100 ต่อทหารเวียดนาม 3,000 คน และชาวกัมพูชา 1 ล้านคนต่อชาวเวียดนาม 30 ล้านคน ด้วยเหตุผลนี้กองกำลัง 2 ล้านคนที่พอจะต่อสู้กับชาวเวียดนาม เพราะชาวเวียดนามมีถิ่นอยู่แค่ 50 ล้านคนเท่านั้น เราไม่จำเป็นต้องใช้ถึง 8 ล้านคน เราต้องการเพียงกองกำลัง 2 ล้านคน เพื่อบดขยี้

57 Mc Cormack, *op.cit.*.

85 Heder, "Origins," *op.cit.*.

ชาวเวียดนาม 50 ล้านคน แล้วเราจะยังคง
มีถิ่นเหลืออีก 6 ล้านคน...

เราจะต้องชนะอย่างแน่นอน แม้ว่าการต่อสู้
นี้จะนานถึง 700 ปีหรือนานกว่านั้น⁵⁹

ถ้าเราจะยึดถือเอาคำโฆษณาชวนเชื่อนี้ทุกตัว
อักษร ก็เท่ากับว่ามันเรียกร้องให้ประชาชนชาว
กัมพูชาทุกคนทำสงครามล้างเผ่าพันธุ์กับเวียดนาม
(ในทำนองเดียวกับที่เหมาเจ๋อตง ก็คิดจะทำอย่าง
เกี่ยวกับการต่อต้านสงครามนิวเคลียร์กับรัสเซีย)
แต่กระนั้น ความแตกต่างทางกำลังของทั้งสองฝ่าย
ก็เห็นได้ชัดและไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะต้องดกเดียวกัน ทั้ง
นั้น ข้อความข้างต้นจึงน่าจะมองได้ว่าเป็นความ
หยาบช้ำและคั่งชาคึกอย่างรุนแรง ซึ่งในแง่หนึ่ง
แล้วเป็นความ *บ้าคลั่ง* หรือถ้าจะมองในอีกแง่หนึ่ง
มันเป็นการแสดงออกถึงความกล้าหาญที่ผิดพลาด
เพื่อปกป้องความกลัวอันฝังรากลึกของชาวกัมพูชา

การบุกกรุกชายแดนของเขมรในปี 1977 เป็น
การช่วยให้นักเวียดนามก็ได้ในเดือนตุลาคม⁶⁰ แล้ว

ก็ถอนทหารกลับ เวียดนามยังได้เสนอให้มีการ
เจรจากันอีกครั้ง แต่ก็ถูกปฏิเสธ ในเดือนกุมภาพันธ์
1978 เวียดนามเสนอให้มีการเจรจากอง
สันติภาพอีก ก่อนที่จะมีการยุติการสู้รบ และทั้ง
สองฝ่ายถอนทหารออกจากชายแดนของกันฝ่าย
ละห้ากิโลเมตร *แต่เขมรปฏิเสธ* จากนั้นเป็นต้นมา
เวียดนามก็เริ่มหันเรียกร้องให้โค่นล้มรัฐบาลกัม-
พูชาประชาธิปไตย

การกบฏทางทหารเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรก ใน
ทางเขตตะวันออกของกัมพูชา (การกบฏและการ
พยายามก่อรัฐประหารได้เกิดขึ้นแล้วในระหว่างปี
1976-1977 ในเขตตะวันตกและเขตเหนือ) รอง
นายกรัฐมนตรีโสพิมถูกประหาร หลังจากนั้น
เพนโสวันและเซงสัมริน พร้อม ๆ กับผู้รอดชีวิต
อื่น ๆ ก็ข้ามเขตแดนไปยังเวียดนาม กลุ่มนี้เองที่
ต่อมากลับไปอังกฤษพร้อมกับกองทัพเวียดนาม
ในเดือนธันวาคม 1978 เพื่อโค่นล้มระบอบ
พอลพต

เขมรภายใต้รัฐบาลกษัตริย์เสงสัมริน (ค.ศ. 1979-80)*

ปลายปี 1979 ทหารเวียดนามมากกว่าแสน
คนได้บุกเข้ามาในเขมร ซึ่งค่อนข้างจะแปลกกว่า
กองทัพเวียดนามไม่ได้เผชิญกับการต่อสู้อย่างแข็ง

ขันเท่าใดนักในการยึดเมืองใหญ่ ๆ เช่น พนมเปญ
เนียงทรวง เสียมราฐ การต่อต้านฝ่ายรุกรานั้น
มาจากในชนบท

⁵⁹ อ้างใน *South East Asia Chronicle*: 64.

⁶⁰ Porter, *op. cit.* .

* จากสมันนาเศรษฐศาสตร์การเมืองครั้งที่ 7 เรื่อง "สังคมนิยมอินโดจีน" จัดโดยกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมือง
และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2524 ณ ศูนย์สวามิเทศ หอประชุมจุฬาฯ

หลังจากการต่อสู้ระหว่างทหารของรัฐบาล กัมพูชาประชาธิปไตยและเวียดนาม ทหารเวียดนาม ซึ่งใช้อาวุธยุทโธปกรณ์ขนาดใหญ่ ทำให้การต่อสู้ตกลงไปมาก ในกลางปี 1980 หน่วยต่าง ๆ ของกองทหารเวียดนามสามารถควบคุมจุกยุทธศาสตร์ทางทหารและพื้นที่ทางเศรษฐกิจของประเทศเขมรเกือบหมด ถึงแม้เวียดนามจะช่วยแก๊งค์รัฐบาลกัมพูชา ซึ่งมีเฮงสัมริน (อดีตผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารของรัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตย) เป็นผู้นำ กองทัพเวียดนามก็ยังยึดและคงกำลังอยู่หลายจุดในประเทศ ทั้งในเขตชนบท เมืองและความชุมชนท้องถิ่น ปัจจุบันการต่อสู้ระหว่างทหารเวียดนาม เฮงสัมรินและกัมพูชาประชาธิปไตยเป็นการต่อสู้ขนาดเล็กกระชับกองทัพและกองร้อย ในการวิเคราะห์การรุกรานของเวียดนามในเขมร ควรจะวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างขบวนการคอมมิวนิสต์ของสองประเทศในประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งวิเคราะห์ถึงการปฏิบัติที่ได้ชัยชนะในปี 1975

ในการวิเคราะห์ของนักสังคมนิยม ไม่ควรจะเป็นการวิเคราะห์ที่รับใช้ผลประโยชน์ของประชาชาติใดประชาชาติหนึ่ง แต่ควรวิเคราะห์สถานการณ์อย่างละเอียดก่อนและทำการวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชาติทั้งหมด โดยพยายามใช้ข้อมูลทุกฝ่าย (โดยเฉพาะจากฝ่าย) ที่ต่อต้านจักรวรรดินิยมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งระหว่างคอมมิวนิสต์เวียดนามและเขมรนั้น ได้เริ่มต้นก่อให้เกิดการถกเถียงในขบวนการสังคมนิยมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งก่อนหน้านั้น

เป็นการถกเถียงระหว่างฝ่ายที่นิยมโซเวียตและฝ่ายที่นิยมจีน ถึงแม้ความขัดแย้งในอินโดจีนมีลักษณะการขัดแย้งระหว่างจีนและค่ายสังคมนิยมโซเวียต การถกเถียงก็ได้พัฒนาไปอีกขั้นหนึ่ง⁶¹ นั่นคือ ฝ่ายที่มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนจีนและเขมรต้องยอมรับว่าข้ออ้างต่าง ๆ ที่ตัวเองอ้างมาในการสนับสนุนเหตุผลทางการเมืองของตนนั้น ไม่เพียงพอและบางครั้งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในเขมร ผู้เขียนเองก็ต้องยอมรับว่าจนถึงปลายปี 1979 นั้น มีความคิดเห็นโน้มไปทางกลุ่มดังกล่าว แต่เมื่อเหตุการณ์ปรากฏอย่างชัดเจนมากขึ้น ผู้เขียนเริ่มไม่สามารถปฏิเสธความจริงที่ว่า *การปฏิวัติในเขมรล้มเหลว*

ในระบอบที่กว๋ำที่เวียดนามได้เข้าไปคุ้มครองทางทหารในเขมรนั้น ทหารเวียดนามได้มีบทบาทในการพยายามจัดสรรระบบสังคมและเศรษฐกิจในเขมร จากระดับศูนย์กลางในเมืองพนมเปญถึงระดับจังหวัดและระดับหมู่บ้านสำหรับทั่วประเทศ ระบบการปกครองดูเหมือนจะมีรูปแบบคล้ายคลึงกับในเวียดนาม ในบทความของสติฟ เฮคเตอร์ เขาอธิบายว่า จากระดับหมู่บ้านขึ้นมาส่วนสำคัญของระบบการปกครองโดยเฉพาะในชนบทนั้น กลุ่มที่เล็กที่สุดเรียกว่า *กรม* (หมายความถึงกลุ่มการผลิต, ทีมการผลิต) กลุ่มนี้จะประกอบด้วยครอบครัวประมาณ 10 - 30 ครอบครัว กรมมีหน้าที่ผลิตข้าวจากพื้นที่ของนารวมและแจกจ่ายผลผลิตไปสู่สมาชิกต่าง ๆ ของกรม จำนวนข้าวที่แต่ละคนได้รับนั้นขึ้นอยู่กับคะแนนที่สมาชิกได้มาจาก

⁶¹ ดูเป็นตัวอย่างเช่น "Debat Sur La Situation en Indochine" *Inprecor, Intercontinental Press, numero special, 1980, "Indochina Debate" AMPO, Vol. 11, No. 4, Vol. 12, No. 1, No. 2, No. 3,* และบทความเกี่ยวกับ Indochina ใน *Southeast Asia Chronicle*.

การใช้แรงงาน⁶² ธรรมดา ๆ จะขึ้นอยู่กับ การควบคุมของหมู่บ้าน ในเวลาเดียวกันก็มีหน้าที่ ดำเนินการผลิตส่วนเกินจากกรรมต่าง ๆ ไปสู่ส่วน การปกครองที่สูงกว่าต่อไป แต่ส่วนใหญ่จะไม่มี ผลผลิตส่วนเกินเหลือ ส่วนหมู่บ้านมีหน้าที่แจกจ่ายข้าว โดยเฉพาะข้าวส่งมาจากศูนย์กลาง ซึ่ง เป็นข้าวจากองค์การต่างประเทศ ไปสู่ในกรรมต่างๆ ในชนบทเพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนอาหาร

เหนือกว่าหมู่บ้านคือ คม (เปรียบเทียบได้กับ ตำบล) ในระดับอำเภอจะเริ่มเห็นบทบาทของผู้ ควบคุมชาวเวียตนาม ซึ่งจะเป็สมาชิกในสภา ของคม ซึ่งดำเนินการปกครองและการทหาร บทบาทและหน้าที่ของชาวเวียตนามก็คือ ปกป้อง จัดสรรและควบคุมการแจกจ่ายข้าว ระดับเหนือ จากคมคือ อำเภอ จังหวัด และศูนย์กลางการ ปกครอง (พนมเปญ) เกือบจะทุกระดับของระบบ การปกครองจะมี "ผู้นำ" ชาวเวียตนามทำ หน้าที่ควบคุมอยู่⁶³

จากข้อมูลดังกล่าว เราจะเห็นได้ว่าเวียตนาม ได้เข้าควบคุมกัมพูชาอย่างชนิดเบ็ดเสร็จ ถ้า เปรียบเทียบกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในต้นปี 1979 ช่วงนั้นการต่อสู้และปะทะทางการทหารเกิดขึ้น หลายแห่ง บางครั้งผู้ไปเยี่ยมพนมเปญในบั้น นั้น ยังได้ยินเสียงปืนในเมือง และแหล่งข่าวต่าง ๆ กล่าวว่า หน่วยจรยุทธเขมรแดงยังสามารถทำการ จู่โจมในบางจุดโดยใช้หน่วยจรยุทธเล็กๆในบริเวณ

เกือบถึงพนมเปญ และกัมพูชาประชาธิปไตยยังมี อำนาจทางทหารพอสมควรในชนบท แต่ปัจจุบัน นี้สถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางเป็นผลดี ต่อรัฐบาลกัมพูชาและเวียตนามมาก ถึงแม้ฝ่ายเขมร แแดงจะได้รับการช่วยเหลือมากขึ้นจากองค์การต่างประ-เทศและจีน (ทางทหาร) ที่ผ่านทางไทย เขมรแดง ก็ยังไม่สามารถจะขยายอำนาจทางการเมืองและทาง ทหารนอกเขตฐานที่มั่นในเทือกเขาพนมมอลัย ซึ่ง เป็นบริเวณเขตที่ห่างไกลจากพื้นที่การผลิตและ ประชากรส่วนใหญ่⁶⁴

แต่จะต้องระมัดระวังในการวิเคราะห์ "ความ สำเร็จ" ของการปกครองใหม่ ของเฮงสัมรินและ เวียตนาม ผลของชัยชนะทางทหารและทางการ บริหารไม่ใช่เป็นความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองเท่าไรเลย ดูเหมือนว่าความสำเร็จ ของเวียตนามในระดับต่างๆ ในการควบคุมกัมพูชา เวียตนามได้สร้างความไม่พอใจแก่ชาวเขมรด้วย ในขณะเดียวกัน แม้ว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเขมร แแดง การปกครองของเฮงสัมรินและเวียตนามดูจะ เป็นทางออกที่น่าพอใจกว่า

กลุ่มแรกที่แสดงความไม่พอใจต่อรัฐบาลใหม่ คือ ชนชั้นกลางที่เกยอยู่ในเมืองต่าง ๆ ก่อนการ ปฏิวัติในปี 1975 แม้ว่ากลุ่มนี้จะพอใจที่ได้เห็น ฝ่ายกัมพูชาประชาธิปไตยที่ก๊กซีพวกเขาถูกขับไล่ ออกไป แต่ก็ยังไม่พอใจต่อรัฐบาลเฮงสัมริน เพราะ ว่ายังเป็นรัฐบาลสังคมนิยมอยู่ แต่นายทุนน้อย

⁶² Steve Heder, *Occupation and Resistance in Kampuchea*, Institute of Asian Studies, 1980.

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ Steve Heder, *Kampuchea : October 1978-August 1980, The Democratic Kampuchea Resistance, The Kampuchean Countryside and the Sereikar*, draft, 1980.

บางกลุ่มอาจจะสามารถใช้วิถีทางการค้าได้ดีขึ้น
ภายในระบบใหม่ เพราะรัฐบาลใหม่ไม่ได้ต่อต้าน
การค้าขายแบบเสรีที่มีการควบคุมในระดับหนึ่ง

แต่สำหรับชนชั้นนายทุนกลางและชนชั้น
นายทุนน้อยที่มีเชื้อสายจีน พวกนี้หวาดกลัวต่อ
เวียดนามมาก โดยเฉพาะหลังจากได้ข่าวเกี่ยวกับ
นโยบายของเวียดนามต่อคนจีนในประเทศและ
สงครามชายแดนระหว่างเวียดนามกับจีน กลุ่มนี้
ได้อพยพหนีเข้ามาในเมืองไทย ความไม่พอใจและ
ความรู้สึกห่างเหินจากรัฐบาลใหม่ได้เผยแพร่ไปสู่
ชนบทเมื่อประชากรชาวเขมรรู้ว่าเวียดนามเข้ามา
มีส่วนในการปกครองในระบบใหม่ ถึงแม้กองทัพ
เวียดนามจะพยายามหลบซ่อนตัวจากชุมชนใหญ่ ๆ
อย่างเช่นกองทัพเวียดนามจะตั้งอยู่ห่างไกลจากสาย
ตาประชาชน ตลอดปี 1979 การผลิตตกต่ำมาก
เนื่องจากความล้มเหลวของระบบสหกรณ์ภายใต้
การนำของกัมพูชาประชาธิปไตยที่ไม่สามารถจะ
พัฒนาประเทศฟื้นฟูความเสียหายในยุคสงครามได้
เวียดนามก็ไม่สามารถเพิ่มการสนับสนุนทางอาหาร
ให้แก่กัมพูชาได้เช่นกัน ความล้มเหลวดังกล่าว
ก่อให้เกิดอคติทางการเมืองที่ชาวนากัมพูชามีต่อ
รัฐบาลใหม่มากยิ่งขึ้น⁶⁵ ในตอนต้นปี 1980 ชาว
ไร่ชาวนายังต้องกินเมล็ดพันธุ์ต่าง ๆ ฝ่าวิวกวายเป็น

กินเป็นอาหาร ความช่วยเหลือจากต่างประเทศที่
เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลในต้นปีสามารถช่วยบรรเทา
ความอดอยากได้บ้าง จากการสำรวจปรากฏว่าในปี
1968 วิวกวายในเขมรนั้นมีอยู่ 2.5 ล้านตัว แต่
ในปี 1980 มีเหลือเพียง 800,000 ตัว ความช่วยเหลือ
ในค้ำอาหารจากองค์กรสากลที่ผ่านจากชาย
แดนไทย และผ่านรัฐบาลเขมรนั้นมีปริมาณมากกว่า
180,000 ตัน องค์กรที่มีบทบาทมากที่สุดคือ
กาชาดสากลและยูนิเซฟ ซึ่งส่งเมล็ดพันธุ์ข้าว
42,000 พันธุ์ให้⁶⁶ ในขณะที่การปะทะทางทหาร
ลดน้อยลง ตลอดจนกิจการที่รัฐบาลเขมรสามารถ
ถึงบุคคลต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือในการบริหาร
เขมรในตอนกลางปี 1980 ได้ นั่น ทำให้เหตุการณ์
ต่าง ๆ เริ่มดีขึ้น ถึงแม้กัมพูชายังต้องพึ่งอาหาร
กว่าร้อยละ 35 จากการช่วยเหลือของต่างประเทศ⁶⁷

แม้ว่าเนื้อที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกจะเพิ่มขึ้น
จาก 700,000 เฮกตาร์ในปี 1979 เป็น 1.3 ล้าน
เฮกตาร์ในฤดูฝนของปี 1980 แต่ก็ยังไม่สามารถ
ผลิตอาหารได้พอเพียง เนื่องจากพื้นที่กว่า 1.1
ล้านเฮกตาร์จากจำนวน 1.3 ล้านเฮกตาร์ถูกน้ำท่วม
นอกจากนั้นการเก็บเกี่ยวในฤดูการผลิต 1980 -
1981 ก็อาจจะได้ผลผลิตพื้นที่เพียง 121,000 เฮก-
ตาร์เท่านั้น อย่างไรก็ตาม พื้นที่เพาะปลูกข้าวใน

⁶⁵ Nayan Chanda, *Far Eastern Economic Review* 21 August 1979; Roland Paringaux, *Le Monde*, 30 October, 1979.

⁶⁶ *Far Eastern Economic Year Book, 1981*; "Kampuchea" p. 169; Jose Osaba, "Kampuchea Relief Programs" *IDOC International*, No. 11-12 November-December 1980.

⁶⁷ *Kampuchea, Report of the FAO Food Assessment Mission*, Rome, November 1980, p. 6.

ปัจจุบันยังคงต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของปี 1969 ซึ่งมีอยู่ 2.42 ล้านเฮกตาร์⁶⁸ แม้ว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้นน้อยมากก็ตาม แต่เขมรก็ได้ผ่านวิกฤตการณ์ทางอาหารมาบ้างแล้ว และในปลายปี 1980 องค์การ UNICEF ซึ่งเป็นองค์การที่ใหญ่ที่สุดที่ให้ความช่วยเหลือทางอาหารนั้น ได้ประกาศว่าจะลดความช่วยเหลือทางอาหารแก่เขมร เราจะประเมินได้ว่านโยบายของรัฐบาลเขมรที่อนุญาตให้ประชากรกลับสู่ท้องดินเค็มของตนนั้น อาจจะเริ่มส่งผลดีทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ นโยบายดังกล่าวซึ่งแตกต่างกับนโยบายโยกย้ายผู้คนออกจากพนมเปญของพอลพต ทำให้ประชาชนได้กลับสู่ที่อยู่เดิมของตนตั้งแต่ปี 1979 ถึงต้นปี 1980 มาแล้ว⁶⁹ ในเวลาเดียวกันจากข้อมูลที่ได้มาแสดงว่า ประชากรในเขมรปัจจุบันมีอยู่ 6.6 ล้านคน รวมทั้งผู้ลี้ภัยที่อยู่ในประเทศไทยและเวียดนาม 300,000 คน จำนวนเด็กในวัยเรียนได้เพิ่มขึ้นถึง 1.4 ล้านคน⁷⁰ โรงเรียนกำลังเริ่มจะดำเนินการอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่รัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตยใช้นโยบายระงับการศึกษาทุกระดับ และเด็กจำนวนหนึ่งตั้งแต่อายุ 10 ขวบขึ้นไปถูกเกณฑ์ไปใช้แรงงานเพื่อทำการผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน⁷¹ ในแง่หนึ่งและในแง่ความแตก

ต่างในการควบคุมประชากร กล่าวได้ว่ารัฐบาลเขมรมีวินัยนโยบายที่มีมนุษยธรรมสูงกว่ากัมพูชาประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม รัฐบาลปัจจุบันยังประสบปัญหาต่าง ๆ อีกมากมายหลายอย่าง ประเด็นที่สำคัญที่สุดก็คือ รัฐบาลยังไม่สามารถที่จะลดสภาพพจน์ว่าเป็นหุ่นเชิดของรัฐบาลเวียดนามได้ และเพราะว่าเป็นรัฐบาลคอมมิวนิสต์ จึงยังไม่สามารถชักจูงผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิค ทางการบริหาร (ส่วนหนึ่งได้ตายไปในยุคกัมพูชาประชาธิปไตย ส่วนที่เหลือได้ลี้ภัยไปต่างประเทศ) ให้เข้ามาช่วยพัฒนาประเทศได้ ความอ่อนแอทางการบริหารนี้ได้ปรากฏอยู่ในรายงานของ FAO เช่น ในปี 1979 รัฐบาลสามารถแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้ "เชี่ยวชาญ" ทางการเกษตรไปประจำในชนบทเพียงจังหวัดละ 1 คน ในเดือนพฤศจิกายน 1979 กระทรวงเกษตรมีผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคเพียง 6 คนเท่านั้น ถ้าเปรียบเทียบกับก่อนปี 1975 กระทรวงเกษตรมีผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคกว่า 1,600 คน ในปลายปี 1980 รัฐบาลเขมรสามารถเพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคถึง 200 คน แต่มีเพียง 10 คนเท่านั้นที่ได้รับปริญญา⁷²

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในเขมรอาจจะดีขึ้นบ้างเล็กน้อยแต่ก็ยังไม่ดีพอ การ

⁶⁸ *FAO Report op. cit.*, p. 9.

⁶⁹ *FAO Report op. cit.*, p. 9.

⁷⁰ J. Osaba, "A People on Its Feet, with Faltering Steps and an Aching Heart" *IDOC*, *op. cit.*.

⁷¹ Ito Tadashi, "Report : A Glimpse of Kampuchea" 1978, p. 245 in McCormack, *op. cit.*.

⁷² *FAO Report, op. cit.*, p. 16.

พึ่งพาอาศัยการช่วยเหลือจากภายนอกยังมีอีกมาก ในปี 1981 นี้ เชมรยังต้องการความช่วยเหลือจากภายนอกในด้านต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนเงินไม่ต่ำกว่า 300 ล้านดอลลาร์ นอกจากนี้สหภาพโซเวียตได้สัญญาว่าจะให้เชมรอีก 134 ล้านดอลลาร์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการช่วยเหลือทางอาหาร ในปี 1979 โซเวียตได้ช่วยเหลือเชมรแล้วเป็นจำนวน 85 ล้านดอลลาร์ ส่วนหนึ่งเป็นการช่วยเหลือทางวัสดุ เช่น เชื้อเพลิง รถบรรทุก เครื่องจักร และวัสดุอื่น ๆ สำหรับทางด้านอุตสาหกรรม เวียดนามเองก็ได้ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคทำให้โรงงาน 63 แห่งใน 86 แห่งในพนมเปญสามารถดำเนินการผลิตได้ เช่น โรงงานทอผ้า โรงงานบุหรี โรงงานผลิตเภสัชกรรม และโรงงานกระดาษ⁷³ การผลิตจากโรงงานเหล่านี้ได้ชะงักไปในยุคระหว่างปี 1975 ถึงปี 1979 แต่ปัญหาการขาดแคลนกรรมกรที่มีฝีมือและการคมนาคม รวมทั้งโครงสร้างทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ยังเป็นอุปสรรคที่ทำให้การผลิตทางอุตสาหกรรมนั้นไม่สามารถจะเติบโตได้

ถนนหนทางยังขรุขระอยู่มาก แต่จากการช่วยเหลือของต่างประเทศโดยเฉพาะจากสหภาพโซเวียต ปัจจุบันเชมรได้เพิ่มจำนวนรถบรรทุกที่จะลำเลียงเสบียงจาก 200 คัน ในปี 1979 เป็น 1,500 คัน ในปลายปี 1980 ด้วยความช่วยเหลือของหน่วยวิศวกรเวียดนาม ได้มีการซ่อมแซมทางรถไฟและสะพานต่าง ๆ ที่ได้พังทลายไปในภาวะสงคราม

ในเวลาเดียวกันฝ่ายบริหารเวียดนามก็ได้ริเริ่มการไปรษณีย์ โทรศัพท์และโทรเลขใหม่ หลังจากที่บริการทางค่านนี้ได้ถูกระงับไปในยุคกัมพูชาประชาธิปไตย⁷⁴

แต่ถึงกระนั้น ปัญหาทางด้านสาธารณสุขก็ยังดำรงอยู่ ก่อนปี 1975 เชมรมีแพทย์อยู่ในราวไม่ต่ำกว่า 500 คน แต่ในปี 1979 จำนวนแพทย์เหลืออยู่ในราว 69 คนเท่านั้น ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่เพียงพอที่จะให้บริการด้านอนามัยต่อประชาชนที่ยังประสบทุกข์ทั่วมประเทศ ประชาชนเชมรจำนวน 1 ใน 3 เป็นมาเลเรียและยังไม่ได้รับการช่วยเหลือ แต่จากการช่วยเหลือของโซเวียต เวียดนามและประเทศสังคมนิยมอื่น ๆ รัฐบาลเชมรได้เปิดสอนวิชาแพทย์อีกครั้งหนึ่ง และมีนักศึกษาแพทย์เป็นจำนวน 726 คน ในขณะที่ในยุคพอลพตนั้น สถาบันการศึกษาทางแพทย์และในกานอื่น ๆ ได้ถูกระงับไปโดยสิ้นเชิง

การพัฒนาประเทศเชมรที่จะนำไปสู่การสร้างสรรคของโครงสร้างสังคมนั้น คงจะใช้เวลายาวนาน สงครามที่ต่อเนื่องกันมาจากปี 1970 ถึงปัจจุบัน (ถึงแม้การต่อสู้ได้ลดลงมากในปีนี้) ได้ทำลายสุขภาพจิตของชาวเชมรลงไปมาก นายแพทย์วีโน ชาวฝรั่งเศส ที่ประจำอยู่ในจังหวัดกัมปงโสมได้ประเมินว่า สตรีจำนวนร้อยละ 80 ในจังหวัดนี้ได้รับความกระทบกระเทือนอย่างแรงจากสถานการณ์การปกครองของกัมพูชาประชาธิปไตย จนถึงกับหยุดมีประจำเดือน⁷⁵

⁷³ *Far Eastern Economic Review Year Book, op. cit.*, p. 170; *Osaba, op. cit.*

⁷⁴ *FEER Year Book, op. cit.*, pp. 169-170.

⁷⁵ John Pilger, "American Second War in Indochina", *New Statesman*, 1 August 1980.

แก่นายแพทย์คนนั้นได้สรุปว่า ความกระตือรือร้นของชาวเขมรที่จะตะเกียกตะกายมีชีวิตอยู่ต่อไปได้พื้นถิ่นขึ้นอีกครั้งหนึ่งอย่างน่าวิเศษ

การเปลี่ยนแปลงการปกครองในเขมร ถ้าเป็นระบบที่เอื้ออำนวยให้ชาวเขมรมีโอกาสปรับปรุงประเทศของตัวเองมากขึ้น ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งอเมริกา จีนและไทย (รวมทั้งประเทศอาเซียนและญี่ปุ่น) ยังมีนโยบายสวนทางต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองในเขมรนั้น อำนาจของเวียคนามก็จะต้องดำรงอยู่ในประเทศนั้นต่อไป และชาวเขมรก็ต้องอยู่ในสภาพเสมือนกับอาณาานิคมต่อไปเช่นกัน ●

ท่านกล่าวรับการท้าทายทางความคิดจาก

สุวินัย ภรณวลัย

ใน

**บททดลองเสนอ ว่าด้วย
ทฤษฎีสัจนิยมในแง่ของ
วัตถุนิยมประวัติศาสตร์**

โครงการหนังสือเล่ม

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดพิมพ์

วางแผงไปแล้ว

บทสัมภาษณ์

“การเดินทางไปเยือนเวียคนามของอาจารย์ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” ...ณ บ้านของอาจารย์ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2524 เวลา 15.00 น.

ถาม *อยากทราบว่าอาจารย์ทั้งสองคนไปเมื่อใด ทำไมจึงไป*

ปรีชา เราทั้งสองเดินทางจากประเทศไทยเมื่อวันที่ 18 มีนาคมปีนี้ โดยสายการบิน บคท. ผู้ที่เชิญมาก็คือสมาคมสังคมศาสตร์เวียคนาม ซึ่งเป็นที่รวมของสถาบันนักวิชาการสังคมศาสตร์ 11 สถาบันด้วยกัน มีตั้งแต่ประวัติศาสตร์ไปจนถึงเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์และการเมืองระหว่างประเทศ เป็นต้น ผู้ที่เชิญเราไปก็อยากที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองเพื่อทำความเข้าใจอันดีกันซึ่งกันและกัน

ถาม *อาจารย์ไปทำอะไรบ้างคะ สองเล่าให้ฟังบ้าง และได้ไปพบที่ไหนบ้าง*

ปรีชา ส่วนใหญ่กิจกรรมของเราก็เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิชาการ